

מאמרי
באתי לגני
תשכ"ד • תשד"מ

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' ירחמיאל וזוגתו מרת רבקה לאה

ולזכות יוצאי חלציהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת שרה עטא

בנותיהם מרים וחנה

מרת חנה העניא ובעלה הרה"ת ר' יעקב אליהו

בנם ובתם בצלאל יהודה ואריא שיחיו אנדרוסיער

מרת אסתר ברכה ובעלה הרה"ת ר' מנחם מענדל

בנם שמואל בצלאל שיחיו לייטער

מרת מושקא ובעלה הרה"ת ר' נחום מאיר

בנם שלמה ארי' שיחיו רייבין

פריידא מרים, אלישבע ושלמה שמואל ארי'

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

יעקבסאהן

להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

לאחר תקופה שאזל מן השוק

ב"ה ות"ל זכינו שבימים אלו

בקשר עם יום הבהיר יו"ד שבת

הגיע מבית הכורך הספרים

תורת מנחם

ספר המאמרים באתי לגני

כרך א: פרקים א-י; כרך ב: פרקים יא-כ

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובחנוות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

או באימייל: info@lahak.org

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

במשך המעט לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם.

במשך המעט לעת – לעשות התועדות.

לקבוע שעה במשך המעט לעת – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק

מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.

במשך המעט לעת – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי הכנסיות ובבמה"ד אשר בעיר לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר תקנתו ע"ד אמירת תהלים, לימוד חומש עם פירש"י – ובמקומות המתאימים – גם ע"ד לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה. – אם באפשרי לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.

במשך המעט לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כנוסי הנוער החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחבה יתירה נודעת להם תמיד מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקוה והבטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולת הנוער.

* * *

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ"ל בימים אשר אחרי היאָרצייט ובפרט ביום הש"ק שלאחריו.

* * *

והוי"ו יחיש' ביאת גואלנו והקיצו' ורננו שוכני' עפר, ונשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעל ההילולא, בתוכם ישמיענו נפלאות וינהלנו בדרך העולה בית א"ל.

מנחם מענדל שניאורסאהן

(6) והוי"ו יחיש' .. נפלאות: ראה אג"ק אדמו"ר הצמח צדק ע' א. אדמו"ר מהר"ש ע' א.

(7) יחיש': אולי י"ל שבוה נכללת ג"כ בקשה שיהיו במדריגת זכו, וכדו"ל: זכו אחישנה (סנה' צח, א). – הערה במכתב כד טבת תשכ"ב (אג"ק חכ"ב ע' צז).

(8) ישעי' כו, יט.

(9) שוכני עפר .. הוא .. בתוכם: להעיר מדרו"ל שוכני עפר כו' שנעשה שכן לעפר בחייו (סוטה ה, א. הובאה בשו"ע אדה"ז סקני"ו ס"ג). וידועה אגה"ק דאדה"ו, אשר כתב קרוב לזמן הסתלקותו: נפש השפלה באמת לאמיתו כו'. – הערה שם.

בס"ד.

פתח דבר

בקשר עם יום הבהיר יו"ד שבט הבעל"ט, יום מלאות שבעים וארבע שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע –

הננו מוציאים לאור את המאמרים שבהם נתבאר פרק הארבעה-עשר דהמשך באתי לגני השי"ת (השייך לשנה זו (תשפ"ד), שבה לומדים פרק הנ"ל בפעם הרביעית¹): ד"ה צדקת פרזונו כו', ש"פ בשלח, י"א שבט (מאמר ב); ד"ה באתי לגני, מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט (מאמר ג) – ה'תשכ"ד; ד"ה באתי לגני, ש"פ בשלח, יו"ד שבט ה'תשד"מ.

*

לתועלת הלומדים, בא גם פרק הארבעה-עשר מהמשך באתי לגני השי"ת (בהוספת מ"מ ע"י המו"ל); תוכן המאמרים; מברקים לקראת יו"ד שבט ה'תשכ"ד; ה'תשד"מ; מכתבי כ"ק אדמו"ר לקראת יו"ד שבט ה'תשי"א.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר יו"ד כסלו, ה'תשפ"ד,
ברוקלין, נ.י.

(1) לאחר ששלמו ג"פ עשרים שנה – תשי"א-תש"ל, תשל"א-תש"נ, תנש"א-תש"ע – המכוונים לעשרים הפרקים שבהמשך זה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקצד ובשוה"ג ב. וראה גם שם ח"א ע' vi. וש"נ).

בשעת התפלות ידלקו חמשה נרות.

אחר התפלה (בבוקר – אחר אמירת תהלים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות. אח"כ יאמר המשנה ר' חנניא בן עקשיא כו' ויאדיר. בלחש – איזה שורות בתניא, קדיש דרבנן.

אחר תפלת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני, נדפס בקונטרס עד⁵) בע"פ. ואם אין מי שיחזור בע"פ ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפלת הבוקר. ולסיימו אחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה – פרק תניא. וכן לאחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להענינים השייכים לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו, וכן קודם תפלת מנחה.

לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא"ח – יקרא כל אחד פ"נ (כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להכנס ליחידות, או עכ"פ לראות את פני כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאלו עומד לפניו. להניח הפ"נ אח"כ בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על מנת לקראתו על ציון שלו.

חמשה נרות .. (יסיים): ראה קונטרס ב' ניסן ה'תש"ח [סה"מ תש"ח ע' 146]², וה'תש"ט [סה"מ תש"ט ע' 74]³.
בלחש .. בתניא: כך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ⁴.

(2) ושם: כנגד נפש רוח נשמה חי' יחידה (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א). וראה שיחת יט כסלו תשי"א (תו"מ ח"ב ע' 125): בפעם הראשונה שראיתי שמדליקים חמש נרות בעת התפלה ביאָרצייט (וכן בשנת האבלות), כשהייתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפאריז, שאלתי אצלו טעם הדבר, ולא השיב, ולאחר זמן אמר, שחמש הנרות הם כנגד חמש השמות שהנשמה נקראת בהם, נפש רוח נשמה חי' יחידה.

(3) ושם: א) לימוד המשניות הוא אחר אמירת שיעור התהלים שאחר התפלה. ב) פרק כד דכלים ופרק ז' דמקואות לומדים אחר סיום תפלת ערבית, סיום תפלת היום וסיום תפלת מנחה – הן במשך כל האחד עשר חודש הן ביום היאָרצייט. ג) במשך ימי האבלות, ר"ל, לומדים בגלוי רק משנה אחת. ד) הדיוק הוא לסיים הפרקים אחרי התפלה.

(4) ראה ר"ד ימי השבעה ה'שי"ת ס"ט (תו"מ ח"א ע' 6): בשנת האבלות (אחר אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ"ע), ל"ע, כשהי' הרבי מסיים: „רבי חנניא בן עקשיא כו", לפני קדיש דרבנן, הי' נוהג להשען על ידו ולומר משהו בלחש.

(5) נדפס לאח"ז בסה"מ תש"י ע' 109 ואילך.

מפתח כללי

פתח דבר	iii
תוכן הענינים	v
פרק ארבעה עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת	ז
ה'תשכ"ד	
מברק ליו"ד שבט	ט
ד"ה צדקת פרזונו כו', ש"פ בשלח, י"א שבט (ב)	י
ד"ה באתי לגני, מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט (ג)	יד
ה'תשד"מ	
מברק ליו"ד שבט	לב
ד"ה באתי לגני, ש"פ בשלח, יו"ד שבט	לג
הוספה:	
מכתבים הכלליים ליום היאָרצייט	מב

מכתב ב'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.
ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים, אל המקושרים או
השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על שאלת רבים אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבת
הבע"ל, הוא יום היארצייט של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנני בזה להציע:
בשבת קדש שלפני היארצייט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחדרים שונים, אבל
לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטיר יהי הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המנין – או
על פי הגורל.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היארצייט, ונכון לחלק
שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה כדי לזכות בזה מספר
יותר גדול של אנ"ש.

להדליק נר שידלק כל המעת לעת. אם אפשר בקל – נר של שעה.

הנני בזה: ראה ג"כ מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ע"ד היארצייט הראשון של אביו
כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (חכמי ישראל בעש"ט ע' לג' ולאח"ז באגרות קודש אדמו"ר
מהור"צ ח"א ע' קלח).

יקראו .. אבל לא להוסיף: הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשם אביו. ועיין שו"ת
צ"צ חאו"ח סל"ה.

של שעה: ר"ת ה'קיצו ו'רננו ש'וכני ע'פר.

המראה מקומות וכו' בהערות הממוספרות – ניתוספו ע"י המו"ל.

(1) יש לציין שגם במשך השנים שלאח"ז התייחס כ"ק אדמו"ר כו"כ פעמים להוראות שבמכתב זה
ע"ד סדר הנהגה ביום ההילולא, וצוה לפרסמן כו'.

תוכן הענינים

צדקת פרזונו, ש"פ בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"ד

עיקר הענין ד'צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיוזן לבין האומות" (שאינ
יכולין לכלותם יחד") – הוא בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות (שהוא
עיקר מציאותם של ישראל), שע"י העסק בתומ"צ בשאר המקומות נותנים
כח ועוז גם לאלו היושבים במקום הגזירה רח"ל, שגם הם יקיימו תומ"צ
במס"נ.

וזהו מ"ש "צדקת פרזונו" (ולא "פזרונו"), כי ענינה של צדקה זו הוא
עבודת המס"נ שלמעלה ממדידה והגבלה, שע"י נמשך מלמעלה בחי' רב
טוב שלמעלה ממדידה והגבלה ("פרזות תשב ירושלים"), וכדמצינו שלצורך
נצחון המלחמה מבזבז המלך את כל אוצרותיו (ובנדו"ד – בחי' "אוצר של
יראת שמים" שלמעלה מגילויים)

באתי לגני, (ליל ש"ק ו) מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"ד

"ואתה מחי' את כולם" – אין הכוונה להעצמות ממש, אלא תיבת
"ואתה" רומזת לבחי' האותיות (מאל"ף ועד תי"ו וה' מוצאות הפה),
שעל-ידם הוא התהוות הנבראים וחיותם (אלא שהתהוות היא בהעלם,
משא"כ ענין החיות הוא באופן שאפשר להגיע עי"ז להבנת והרגשת המקור;
ולכן נאמר בכתוב בגילוי "ואתה מחי' את כולם", ורק בהעלם נרמז בזה גם
"אל תקרי מחי' אלא מהווה").

"ואתה מחי' את כולם" – כולל גם את מציאות הקליפות ("ביצי כנים"),
וגם הענינים שלמטה מהקליפות (דהיינו מי שעובר על רצון הבורא), וכמ"ש
"ואציעה שאול הנד", שאור א"ס ישנו גם בשאול (שהו"ע העונש לעוברי
רצונו). ויתרה מזו – שמתוך השאול גופא מכיר אלקות ("מבטן שאול
שועתי"), ועד שהירדה לשאול נעשית ירידה צורך על"י ("מוריד שאול
ויעל"), כמארז"ל "מוטב דלדייני וליתי לעלמא דאתי".

התפשטות אור א"ס היא באופן שאין בו שינוי והתפעלות כלל, שהרי
אפילו הכלים דאצילות ("מאנין דילי") לא שייך בהם שינוי, להיותם למעלה
מהגבלה, אלא שיש בהם הכח להגביל מה שנמשך מחוץ לעולם האצילות.
וכפי שמצינו במעלת הנהגת יוסף לגבי הנהגת השבטים, שההתעסקות
בעניני ארץ מצרים לא בלבלה אותו מעבודתו, כיון שעבודתו היתה בדרגת
עולם האצילות (ועד"ז מצינו בהנהגת נשיאי ישראל גם בדורות שלאח"ז).

והטעם לכך שהאור המחי' אין בו שינוי והתפעלות כלל – לפי שאינו
מתערב (דלא כהתלבשות הנשמה בגוף, שהנשמה מתפעלת ממקרי הגוף).
וזהו החילוק בין אור לכת, שכח הוא ענין ששייך בו שינוי והתפעלות,
משא"כ אור אינו מתפעל ואינו משתנה

באתי לגני, ש"פ בשלח, יו"ד שבט, ה'תשד"מ

ז' הענינים הבלתי רצויים והסילוק שנעשה על-ידם היו בכוונה תחלה (כמארז"ל עה"פ „נורא עלילה על בני אדם“), כדי שהמשכת עיקר שכינה בתחתונים תהי' ע"י עבודת ישראל („אחותי כלה“), שהיא למעלה מהשראת השכינה כפי שהיתה בתחלת הבריאה.

ב' בחינות בהחיות האלקי שבנבראים („ואתה מחי' את כולם“) – בחי' אור ובחי' שם; ולכאורה הם שני הפכים – שהרי אור הוא מעין המאור והוא בבחי' גילוי, משא"כ שם הוא בבחי' העלם, ואין מהות הדבר מושג על-ידו כלל.

והביאור בזה: אף שהאור הוא מעין המאור, מ"מ הוא הארה בלבד; משא"כ שם – עם היותו בבחי' העלם, ה"ה מושרש בהעצם וממשיך את העצם (ע"ד מעלת בירור הניצוצות שבמצרים, שהיו בתכלית ההעלם וההסתר, ודוקא על-ידם ניתוסף עילוי גדול יותר). אלא שכיון שמעלת השם היא בהעלם, לכן מעלה זו גופא מתגלית ע"י האור. ולכן יש צורך בשניהם – בחי' אור ובחי' שם, ואז ישנם ב' המעלות

לג

אנ"ש ותלמידי התמימים, וכל הנוטלים חלק בדרכי החסידים והחסידות עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת הוי' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השי"ת לכם ולנו על ידי התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתים, ע"ד מכניסי רחמים, אשר יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בעל ההילולא, וברוכים תהיו בבני חייא ומזונא רויחא.

מנחם מענדל שניאורסאהן

מכתבים הכלליים ליום היוֹרְצִיִּט

[פרק ארבעה-עשר מהמשך באתי לגני ה'שני"ת]

(יד) **והנה** בכ"ז ואתה מחי' את כולם כתי' דהארת אור אלקי הרי נמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים מאין ליש, וכדאי באגה"ק סי' ק"ך דהארה דהאר' דהארה הוא בכל הנבראים ונוצרים ונעשים כו', שהוא האור והחיות אלקי שנמשך בכל הנבראים, וכמאמר הזן ומפרנס מקרני ראמים* עד ביצי כנים, דהאור והחיות מאיר ונמשך גם במדרי' היותר תחתונים והיותר שפלים, וכמ"ש¹ אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, דזהו התבוננות גדולה בגדולת הוי' שנמשך בכל סדר ההשתלשלות ממדרי' למדרי' עד מדרי' ברואים היותר שפלים, וביכולת כל אדם ואדם גם הפשוט ביותר לידע זאת, שרואה גדולת הוי' (וכמבו' בד"ה וארא הנ"ל² בענין גדול הוי' כו' בעיר אלקינו³, גדולת הוי' מריבוי הנבראים כו'), והתבוננות זו עושה התפעלות גדולה בנפש, מזה שרואים במוחש ממש, וכ"ז הוא לפי שהאור הוא א"ס בעצם, ע"כ אין סוף ג"כ להתפשטותו, בריבוי המדריגות וההשתל' עד למטה מטה ממש כו', ובכ"מ⁴ שהוא נמשך ומתפשט אינו בהתפעלות והשתנות כלל, דאינו כדמיון הנשמה והגוף, דהנשמה הרי מתפעלת ממקרי הגוף⁵, אבל האור האלקי המחי' ומהווה אינו מתפעל ואינו משתנה כלל, ומה שיכול להיות שינוי בהאור ע"י ההתלבשות, והיינו מה שההתלבשות פועל איזה שינוי הוא רק בהחיות שבבחינת כח⁶, וידוע דחיות שהוא בבחי' כח הוא מהכלים דבי"ע, דכלים דבי"ע ה"ה בבחינת מציאות וכדאיתא באגה"ק הנ"ל⁷ דראשית היש הן כלים דבי"ע, ומשו"ז שייך בהם השינוי וההתפעלות,

הזן ומפרנס: ראה ע"ז ג, ב.

- 1) נחמ" ט, ו.
- 2) קלא, ב.
- 3) תהלים קלט, ח.
- 4) ספי"ב.
- 5) תהלים מח, ב.
- 6) = ובכל מקום.
- 7) ראה תניא פמ"ב (ס, ב). לקו"ת אמור לא, א. ובכ"מ.
- 8) ראה סה"מ תרס"ד ע' ב ואילך. המשך תער"ב ח"ג ע' איתע. ועוד.
- 9) קל, א.

מכתב א'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים וכל הקרובים
לחסידות וחסידים די בכל אתר ואתר,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת בא יום הגדול והקדוש הוא יום עשירי בשבט, יום הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ – הנני לעורר אודות מאמרו שנתן להדפיס ליום ההסתלקות, הוא ד"ה באתי לגני – יו"ד שבט תשי"א,

אשר בטח תלמדו אותו בליל ויום ההילולא.

ובלשון נשיאנו במכתביו (קונטרס ג', קונט' לו'):

מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים, אשר כאו"א מאנ"ש יזכה שיאיר עליו ועל כל ב"ב שיחיו זכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר מסר ונתן נפשו הק' עלינו להדריכנו במעגלי צדיקי יסוד עולם הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להושע בבני חייא ומזונא רויחא.

אנ"ש ותלמידי התמימים יחיו, התעוררו ובאו לחצרות ה', בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אל התפלה ואל למודי השיעורים ברבים, והתועדו באהבת רעים לחזק את הלמודים בתמיכת לומדי תורה ועוסקים בעבודת השי"ת.

(1) קונטרס ג: סה"מ קונטרסים ח"א ע' 76. ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' קסו (המור"ק).

(2) קונטרס לו: סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ולאח"ז באג"ק שם ח"ד ס"ע רעח ואילך (המור"ק).

אבל באור המחי' אין בו שום שינוי והתפעלות כלל, לפי שאינו מתערב. וכמ"ש¹⁰ אין קדוש כהוי' ואי' בזהר* כמה קדישין אינון ולית קדוש כהוי', דקדוש הוי' אינו כמו כמה קדישין דסדר השתלשלות, דקדישין שבסדר השתל' הוא שקדוש ומובדל וקדושתם הוא שאינם באים בהתלבשות, אבל כאשר מתלבשים ה"ה בבחינת תפיסא, ותפיסא פועל שינוי, משא"כ קדוש הוי' שהוא בחינת האור, דאינו דומה להקדישין דס' השתל', והוא מה דאינו מתלבש, וכאשר בא בהתלבשות הרי אינו בבחינת תפיסא, לפי שאינו מתערב, והוא כדוגמת האור למטה שמאיר, ומ"מ אינו מתערב, וכמו עד"מ האור שמאיר דרך הזכוכית, ויש זכוכית אדומה ירוקה ולבנה* דיש חילוקים במראות אלו, אבל האור ה"ה פשוט ובלתי יש בו שום מראה כלל ממראות הזכוכית, לפי שהוא רק מה שמאיר ע"י, וגם אם מאיר ע"י בהתלבשות, מ"מ הרי אין האור נתפס, לפי שאינו מתערב. וכמו"כ יובן דרך דוגמא, בהאור וחיות אלקי המחיה שאינו משתנה כלל, ואין בו שום התפעלות ושינוי, וכ"ז הוא לפי שהאור הוא אין סוף בעצם, ע"כ הנה גם התפשטותו הוא בבחינת א"ס, שנמשך בכל המדרי' עד המדרי' היותר אחרונות והיותר תחתונות, כמו הברואים היותר שפלים בתכלית, ובכ"מ¹¹ שהוא נמשך אינו מתפעל ואינו משתנה, ולהיותו בבחינת פשיטות בעצם, ע"כ בא בריבוי התחלקות מדריגות בלי שיעור ובל"ג כלל, וזהו למטה מטה עד אין תכלית¹¹, שהוא בהתפשטות ובגילוי עד גם במדרי' היותר שפלים בתכלית.

ואיתא בזהר: ח"ג מד, א. וראה לקו"ת שה"ש רד"ה צאינה וראינה (הראשון) [כא, ב].
דרך הזכוכית . . אדומה ירוקה ולבנה: המשל דהארה דרך זכוכית הובא בפרדס סער ד' פ"ד בענין הספירות. ומה שתפס אדומה ירוקה ולבנה י"ל מפני שהם בג' הקוין. ראה זח"א עא, ב. לקו"ת שה"ש סד"ה הנך יפה [יד, א].

בהעלם, לכן צריך גם להחיות שבבחי' אור שהוא בגילוי, ועי"ז מתגלה גם החיות שבבחי' השם, ואז ישנם ב' המעלות, שגם העצם (שבהשם) בא בגילוי.

ועי"ז פועלים שיהי' השם שלם [כמו שאני נכתב כך אני נקרא⁷⁵] והכסא שלם⁷⁶, ביחד עם שלימות העם, שלימות התורה, ושלימות ארץ ישראל, שנקראת בשם ארץ לפי שרצתה לעשות רצון קונה⁷⁷, והרי הפירוש שרצתה לעשות כו' הוא לא רק מלשון רצון, אלא גם מלשון ריצה⁷⁸, והיינו, דעם היות שארץ היא בחי' מלכות שהיא בבחי' העלם והסתר, שלכן צריכים להעבודה דקב"ע, מ"מ הרי זה גם באופן של ריצה לעשות רצון קונו. ועי"ז זוכים להריצה לקראת הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו⁷⁹, במהרה בימינו ממש.

(78) ראה פי' מהרז"ו ועץ יוסף לב"ר שם.
תו"א בראשית א, סע"ג.
(79) כמ"ש ביציאת מצרים — בא י, ט.

(75) פסחים נ, א.
(76) פרש"י סוף פרשתנו.
(77) ב"ר פ"ה, ח.

(10) שמואל-א ב, ב.
(11) תקו"ז (הובא לעיל פרק יב).

בהעלם. ולכן מבואר לפעמים⁶⁵ דקריאת שמות מגעת גם למעלה מ"ס הגנוזות. ועאכו"כ בנוגע לשם האדם (ראובן שמעון, שלמעלה יותר מהשם חכם וחסיד), שעי"ז שקוראים את האדם בשמו ממשיכים את העצם. ועפ"ז מובן מה שהחיות האלקית של הנבראים הוא (גם) בבחי' שם (כמבואר בשעיהו"א), אף ששם הוא בחי' העלם, כי יש מעלה בשם שאינה באור, שהאור עם היותו מעין המאור הוא הארה בלבד, ומכ"ש החיות (דבחי' אור) שבכל הנבראים ונוצרים ונעשים, שנוסף לכך שהוא רק בבחי' אור הקו, הנה באור הקו גופא הוא רק הארה דהארה דהארה בלבד, וזוהי המעלה בהחיות דבחי' שם, שענין זה מגיע בהעצם.

(ז) **ויש** לקשר ענין זה עם משנת"ל במעלת בירור הניצוצות במצרים שהיו בתחילה בתכלית ההעלם וההסתר, שזהו ע"ד ענין השם, שעם היותו בבחי' שם, מ"מ, יש בו מעלה לגבי אור, שעל ידו דוקא מגיעים בהעצם. וזהו גם מ"ש כ"ק אדמו"ר הצ"צ בד"ה ויהי בשלח פרעה את העם⁶⁶, דלכאורה הול"ל את ישראל, ומהו את העם (לשון עוממות⁶⁷), ומבאר, שעל ישראל בגלות מצרים כתיב⁶⁸ וזרעתי לי בארץ, ואמרו רז"ל⁶⁹ כלום אדם זורע סאה אלא כדי להוציא כמה כורים. והיינו ע"ד הידוע⁷⁰ בענין שהתומ"צ נק' בשם זריעה, והיינו, שהמצוות נזרעו בישראל שנאמר⁷¹ בהם כי תהיו אתם לי⁷² ארץ חפץ [ונתורת הבעש"ט⁷³ שבכא"א מישראל יש אוצרות נעלים בדוגמת האוצרות שבארץ הגשמית, ורק שצריך לגלותם], שזה קאי על ישראל כמו שהם למטה⁷⁴, ועי"ז דוקא נעשה הצמיחה. ועד"ז הוא גם בנוגע להזריעה דישראל בגלות מצרים, שזהו בשביל הצמיחה, היינו, בשביל ההוספה שנעשה בהם ע"י בירור הניצוצות שבמצרים שהיו בתחילה בתכלית ההעלם וההסתר, שדוקא עי"ז ניתוסף עילוי גדול יותר, וע"ד המעלה שבשם דוקא לגבי אור, כנ"ל.

(ח) **אמנם** כיון שענין השם הוא בבחי' העלם, לכן ענין זה גופא (מעלת השם) מתגלה ע"י האור. ומזה מובן גם בנוגע להחיות האלקי שבנבראים, שכיון שהחיות האלקי שבבחי' שם (שבשמות הנבראים) הוא

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת יום ההילולא יו"ד שבט, ה'תשכ"ד

התועדויות פעילות וכפרשת השבוע ביד רמה ובשירה ובשיר
להשם תורת הנגלה והחסידות בברכה

מנחם שניאורסאהן

65 ראה ד"ה באתי לגני הי"ת פרק יז.
ד"ה באתי לגני תשכ"ז פ"ו (תו"מ סה"מ
באתי לגני ח"ב ע' תקעד).

66 אוה"ת פרשתנו ע' שנג.

67 תניא שעיהו"א רפ"ו.

68 הושע ב, כה.

69 פסחים פז, ב.

70 תו"א שמות נג, ד.

71 מלאכי ג, יב.

72 כ"ה בתו"א שם. וכ"ה גם שם נד, א.

73 כתר שם טוב בהוספות סימן נז. וש"נ.

74 ראה תו"א שם (נג, ד).

אלקי, אור דייקא, שהוא בבחי' גילוי. וכמובן גם ממה שמביא על זה מ"ש באגה"ק ס"כ דהארה דהארה דהארה (מהקו) הוא בכל הנבראים ונוצרים ונעשים כו', שבוה מודגש ענין הגילוי, שהרי מה שהקו מהוה יש מאין, אף שהתהוות יש מאין היא רק בכח העצמות שמציאותו מעצמותו, הרי זה מפני שהקו הוא מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור כו' שמציאותו כו' (כמבואר באגה"ק שם⁵⁸), ומזה מובן שגם ההארה דהארה דהארה של הקו שבכל הנבראים ונוצרים ונעשים שמחי' ומהוה אותם מאין ליש היא כעין המאור, ענין הגילוי. ומוסיף לבאר (בהמשך ההילולא) שהאור והחיות מאיר ונמשך גם במדריגות היותר תחתונים והיותר שפלים, וכמ"ש אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, והיינו, שגילוי החיות הוא לא רק בשמים, השמים מספרים כבוד א-ל⁵⁹, אלא גם בארץ ואפילו בשאול החיות הוא בגילוי. וכפי שממשיך שם, שביכולת כל אדם ואדם גם הפשוט ביותר לידע זאת, כנ"ל.

1) ונקודת הביאור בזה, שהענין שחיות הנבראים הוא (גם) בחי' שם (כמבואר בשעהיוה"א) הרי זה לפי שיש מעלה בשם לגבי אור. והענין בזה, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶⁰ במארו"ל⁶¹ הלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם (שם דייקא), ששורש השם הוא למעלה משורש האור, כי, ענין האור, עם היותו דבוק במאור ומעין המאור, הרי הוא רק הארה בלבד, משא"כ שם, עם היותו נבדל ובבחי' העלם, הרי הוא מושרש בהעצם, ולכן הוא ממשיך את העצם, וכפי שרואים באדם המתעלף רח"ל (שאינו בו התפשטות החיות ונשאר בו רק העצם), שע"ז שקוראין אותו בשמו יכולים להשיב את נפשו, והיינו לפי שע"י קריאת השם ממשיכים את העצם⁶². ויתירה מזו מצינו⁶³, שאפילו בקריאת השמות פרטיים של הכחות ממשיכים אותם משרשם ומקורם העצמיים, וכמבואר בתו"א⁶⁴ שע"י שקוראים את האדם בשם חכם וחסיד, ממשיכים את כח החכמה והחסד שלו מהעלם העצמי. ועד"ז הוא למעלה, שע"י שקוראים אותו ית' בשם חכם וחסיד, מעוררים שיאציל אור בחכמה ובחסד, אף שלפני הבריאה לא היו החכמה והחסד גם

בס"ד, ש"פ בשלח, י"א שבת (מאמר ב*), ה'תשכ"ד

(הנחה בלתי מוגה)

צדקת פרזונו בישראל¹ (ולעיל מיני' כתיב מקול מחצצים בין משאבים גו'), ומביא על זה כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא² מה שאמרו רז"ל³ אמר ר' אושעיא [מלשון ישועה⁴ שעיקרה היא הגאולה] מאי דכתיב צדקת פרזונו בישראל, צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות, ופירש"י שאין יכולין לכלותם יחד. והנה, עיקר מציאותם של ישראל הוא לימוד התורה וקיום המצוות, ועד שגם עניני הרשות שלהם הם באופן של ככל דרכיך דעהו⁵. ולכן מבאר בעל ההילולא, שהכוונה במ"ש "שאיין יכולין לכלותם" היא (בעיקר) בנוגע לתורה ומצוות (שזוהו עיקר מציאותם, כנ"ל). והיינו, שע"ז שישראל מפוזרים בכמה מדינות כו', הנה גם כאשר במדינה אחת דוחקים ולוחצים את בני ישראל ואינם נותנים להם ללמוד ולקיים את המצוות, הרי נוסף על זה אשר בני ישראל הנמצאים בשאר המדינות עוסקים הם בתורה ומצוות, הנה ע"י העסק דתורה ומצוות שלהם הם נותנים כח ועוז גם לאלו היושבים בגזירה רח"ל, שלא להתפעל מכל המניעות ועיכובים וללמוד תורה ולקיים מצוות בתוקף דמס"נ. ועי"ז הנה לא רק שהגזירות דאוה"ע אינן יכולים לכלותם ח"ו, אלא יתירה מזו, שקיום התומ"צ שלהם הוא ביתר שאת, ועד שהוא באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, באופן דופרצת⁶, מכיון שהוא באופן דמס"נ שהוא למעלה מהשתלשלות שבאדם. וכידוע שראשית ההשתלשלות (שבאדם) הוא כח השכל, משא"כ הרצון הוא למעלה מהשתלשלות, והרי ענין המס"נ הוא מצד תוקף הרצון שלמעלה מהשכל. וזהו גם מה שמסיים במאמר⁷, שע"י המס"נ על תורה "יומשך רב טוב לבית ישראל"⁸, טוב במלאופם, שהוא למעלה מטוב בחולם, והוא

(* מאמר א ד"ה באתי לגני, שנאמר בליל ש"ק — לא הגיע לדינו לע"ע בשלימותו (וראה לקמן ע' יד). מאמר ג ד"ה באתי לגני — נאמר בהתועדות דמוצאי ש"ק. שופטים ה, יא. 1) 2) בד"ה צדקת פרזונו תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א לב, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' קעו. 3) ס"ע קס ואילך). 4) סה"מ תרפ"ט ע' קעו. 5) ויצא כח, יד. 6) סה"מ קונטרסים ח"א לח, סע"א. סה"מ תרפ"ט ע' קעו. 7) ישע"י סג, ז. 8) ספחים פז, ב. 1) ראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שמו. וראה גם לקו"ש ח"ח ס"ע 343 ואילך. וש"נ. 2) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דיעות ספ"ג. 3) 4) 5) 6) 7) 8)

58) קל, סע"א ואילך. 59) תהלים יט, ב. 60) סה"מ תר"ל ע' סז ואילך. 61) ע' תרכט [ח"ג ע' תתסא]. 62) ראה המשך תער"ב שם ספ"ש"ח (ח"א ע' 82. 63) ראה המשך תער"ב שם ספ"ש"ח (ח"א ע' תרכט [ח"ג ע' תתסא]). 64) ויחי (בהוספות) קג, ג — הובא 61) קה"ר פ"ז, א. 62) ראה גם סה"מ תרצ"ט ע' 163. תש"א בהמשך תער"ב שם.

הטוביות הנבחרת מהטוב⁹ (והוא שורש הטוב), שזוהי בחינה שלמעלה מהשתלשלות [ובזה גופא — בחי' רב טוב]. והיינו, דכיון שהמס"נ הוא למעלה מהשתלשלות שבאדם, וזה מגיע גם בבחינה דלמעלה מהשתלשלות שלמעלה, לכן, ע"י המס"נ על תורה יומשך רב טוב לבית ישראל, למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה, ברוחניות ובגשמיות.

(ב) **וזהו** גם מ"ש צדקת פרזונו בישראל, דלכאורה, לפי פירוש חז"ל צדקה כו' שפיוזן כו', הול"ל צדקת פרזונו, אך הענין הוא, שהצדקה שעשה הקב"ה בישראל ע"י שפיוזן כו' (פרזונו) הוא הענין דפרזונו, היינו העבודה דמס"נ שלמעלה ממדידה והגבלה, שע"י נמשך גם מלמעלה בחי' רב טוב שלמעלה ממדידה והגבלה, וע"ד מ"ש¹⁰ פרזות תשב ירושלים, ופירש"י שלא יהי' לה קצב ושיעור. והענין הוא¹¹, דהנה ידוע שירושלים היא ירא שלם¹², היינו שלימות היראה¹³, היינו נקודת היר"ש שלמעלה מהשכל, בחי' אוצר של יראת שמים¹⁴. ויראה זו היא מצד עצמותו ית' דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ¹⁵. דהנה ידוע¹⁶ שביראה יש כמה מדריגות. יראת העונש, יראת חטא, יראת הרוממות כו', וכן יראת אלקים ויראת הוי'. וביראת הוי' גופא יש כמה בחינות שהם כנגד ד' האותיות דשם הוי', עד להיראה שמצד בחי' קוצו של יו"ד. וכל בחינות אלו יש בהם איזה ציור ומדידה. אמנם נקודת היר"ש שלמעלה מהשכל היא מצד עצמותו ית' דלא אתרמיז בשום קוץ. וגילוי בחינה זו היא ע"י המנגד דוקא. וכמרו"ל¹⁷ והנצח זו בנין ירושלים, שדוקא כאשר יש מניעות ועיכובים על תורה ומצוות, הנה אז מתעורר התוקף דמס"נ שלמעלה מהשכל, בחי' אוצר של יראת שמים. וזהו מ"ש צדקת פרזונו בישראל (ולא פרזונו), כי הצדקה שעשה הקב"ה בישראל ע"י שפיוזן לבין האומות הוא הענין דפרזונו שלמעלה ממדידה והגבלה, בחי' פרזות תשב ירושלים. והיינו, שע"י המניעות ועיכובים כו' שבזמן הגלות [שאז ישנו הענין דפיוזן לבין האומות לצורך עבודת הבירורים, והיינו לפי

גם בשמות שבלע"ז ולומד מהם ענינים חדשים והוראות בעבודת ה']. ונמצא, שהחיות האלקי שבכל הנבראים (שעז"נ ואתה מחי' את כולם⁵³) הוא בבחי' שם. וצריך להבין, איך זה מתאים עם המבואר בהמשך דמאמרי ההילולא דמ"ש ואתה מחי' את כולם קאי על האור והחיות.

וביותר אינו מובן ע"פ הידוע שאור (ועד"ז חיות) ושם הם ב' הפכים, שאור (וכן חיות) הוא בחי' גילוי כנ"ל, משא"כ שם הוא בחי' העלם. דהנה⁵⁴, ענין הגילוי הוא באור דוקא, שהרי האור הוא מעין המאור, וע"י האור יכולים להשיג איכות גדלות המאור, וכמו אור הנר אור האבוקה אור הירח ואור השמש, שהחילוק שבין אור הנר לאור האבוקה מורה על המאור, משא"כ בשם, שעל ידו אינו מושג מהות האדם הנקרא בשם זה, שהרי ישנם כמה אנשים שנקראים באותו השם, ומ"מ אינם דומים כלל זה לזה בשכלם כו'. ויתירה מזה, שגם שם המין (שמורה יותר על החיות) הוא בהעלם, כדמוכח ממה שהקב"ה שיבח את אדה"ר שהי' יודע לקרות שמות לפי שהכיר שרש חיותו של כל נברא, ואם השם הי' מאיר בגילוי כמו האור, מהו יתרון החכמה כ"כ במה שהכיר, ומזה מוכח שההארה שבשם (גם בשם המין) היא בהעלם. ועד"ז במאמר אדה"ר לך נאה לקרות אדניי שאתה אדון לכל בריותיך⁵⁵, שהצורך על זה בחכמתו של אדה"ר דוקא הוא לפי שענין זה הוא בהעלם. ויש לומר, שזהו גם מ"ש בשעהיוה"א⁵⁶ בשם האריז"ל⁵⁶ שגם בדומם ממש כמו אבנים וכו' יש בחי' נפש וחיות רוחנית, שכוונתו ב"דומם ממש" היא גם לבחי' דומם ברוחניות. דהנה, כל הנבראים (כמו שהם מצד עצם מהותם) מראים ומגלים את החיות האלקי שבהם, היינו שהנבראים עצמם אומרים (זיי אַליין זאָגן) שיש בהם חיות אלקי. וע"ד הידוע⁵⁷ שכל נברא אומר שירה להקב"ה. אמנם, מצד ריבוי ההעלמות וההסתרים יש נבראים שהם בבחי' דומם, שאינם מגלים (זיי זאָגן ניט) את החיות האלקי שבהם. ועל זה אומר שגם בדומם ממש (הנבראים שהם בבחי' דומם) יש בחי' נפש וחיות רוחנית. ובהמשך לזה מבאר שהחיות של הנבראים הוא השמות שנקראים בהם, והיינו, ששם הוא בחי' העלם. אבל בהמשך ההילולא מבאר, שמה שנמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים הוא הארת אור

9) של"ה מסכת שבועות (קצ, ב). וראה טז, א.
 10) של"ה ואתחנן שסח, ב. לקו"ת שה"ש יו"ד, 13 לקו"ת דרושי ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג.
 11) ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' קלא. סה"מ ובכ"מ.
 12) תרצ"ו ע' 23. תשי"ג ע' 70.
 13) 14) ברכות לג, ב.
 14) 15) לקו"ת פינחס פ, ב. וראה זח"ג רנו, 10) זכרי' ב, ח.
 11) 11) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה צדקת פרזונו שם פ"ה ואילך (סה"מ קונטרסים ח"א לה, א ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' קסו ואילך).
 12) 12) ב"ר פנ"ו, יו"ד. תוד"ה הר — תענית 17) ברכות נח, סע"א.

53) ראה שעהיוה"א פ"ב.
 54) ראה גם המשך תער"ב פשו' ואילך ומ"ד דרוש ג.
 55) פרק שירה.
 56) פרק שירה.
 57) פרק שירה.

שביורר הניצוצות אינו יכול להיות כפי שהי' בזמן שלמה, שאז נכללו הניצוצות בדרך ממילא כנר בפני האבוקה¹⁸, משא"כ בזמן הגלות צריכים בני"ל לילך למקומות שבהם נמצאים הניצוצים ולבררם במקומם], עי"ז דוקא מתעורר ומתגלה בחי' (ירושלים, היינו) האוצר של יראת שמים שבכ"א מישראל מצד עצם הנשמה שלמעלה ממדידה והגבלה, ועי"ז נמשך גם מלמעלה מבחי' אוצרו הטוב שלמעלה מהשתלשלות, כמ"ש¹⁹ יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, שיומשך בחי' רוב טוב לבית ישראל.

ג) **והענין** הוא, כמשנ"ת במאמר²⁰ ע"פ מה שאנו רואים במלך בשר ודם שיש לו אוצרות יקרים שאינו משתמש בהם גם לצורך היותר גדול, ועד שהם כמוסים מעין כל רואה, ומ"מ, כאשר ישנה מלחמה, אזי מבזבז המלך את כל אוצרותיו בכדי לנצח את אויביו ומנגדיו. והדוגמא מזה למעלה, דבחי' אוצר העליון הוא בחי' שלמעלה מאור וגילוי (אוצר הכמוס, היינו למעלה מבחי' גילוי), ועד"ז הוא גם בנשמה, שבחי' האוצר של יראת שמים שבנשמה הוא בחי' נקודת היר"ש שבתעלומות לב שמצד עצם הנשמה, שלמעלה מבחי' הגילויים. והיינו, דבחי' נקודת היר"ש היא לא רק למעלה מהשכל (ראשית הכחות פנימיים), כי אם, שהיא למעלה גם מכללות בחי' הגילויים דנשמה, גם מבחי' המקיפים חי' ויחידה. דהנה, גם יחידה היא רק בחי' שם (וגילוי) בלבד, וכמאמר רז"ל²¹ חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, שגם בחי' יחידה היא רק שם (וגילוי) בלבד ולא עצם הנשמה²², וענין נקודת היר"ש הוא מצד עצם הנשמה. וזהו מה שיראה זו היא מגעת בעצמותו ית', וכנ"ל (ס"ב) שיראה זו היא מצד עצמותו ית' דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ, דכיון שיראה זו היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מהה' שמות נרנח"י, לכן היא מגעת למעלה מהד' אותיות דשם הוי' ובחי' קוצו של יו"ד, היינו שמגעת בעצמותו ית'. וגילוי בחי' זו היא בשביל הנצחון, שזהו"ע העבודה דמס"נ בפועל, שע"ז דוקא מנצחים את המלחמה. וזוהי הנתינת כח לכאו"א מישראל, וכמארז"ל²³ שהקב"ה עוזרו, שע"ז יוכל לנצח במלחמה בעבודתו בכל יום (לא רק ביום השבת, ואדרבה, יום השבת אינו זמן של

18) ראה תו"א בראשית ו, א. לקו"ת במדבר ד, א. ובכ"מ.
19) תבוא כח, יב.
20) פ"ו ואילך (סה"מ קונטרסים ח"א לו, פ"א. שער הגלגולים בתחילתו. ובכ"מ.
21) ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 56. וש"נ.
22) סה"מ תרפ"ט ע' קעא.
23) סוכה נב, ב. וראה תניא רפ"ג.

אבל באור המח' אין בו שום שינוי והתפעלות כלל. ויובן זה ע"פ הידוע בענין ג' הלשונות אור חיות וכח שכותב כ"ק אדמו"ר הזקן בתניא⁴⁴, דג' לשונות אלו הם ג' מדרגות, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי באמרי בינה⁴⁵, וכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמשך תער"ב⁴⁶, דכח הוא נבדל ממקורו, ולכן הוא בבחי' העלם, משא"כ אור וגם חיות הם דבוקים במקורם, שלכן הם בבחי' גילוי, אלא, שהאור הוא בבחי' מקיף ואינו בהתלבשות, משא"כ החיות הוא בבחי' פנימי שבא בהתלבשות (לפי שהגילוי והדביקות שבחיות אינו כהגילוי והדביקות שבאור), ומ"מ אינו משתנה, דכיון שגם החיות הוא בבחי' גילוי ודביקות במקורו, לכן, גם כשמתלבש בהנבראים אינו משתנה כלל.

ה) **אך** צריך להבין, דהנה, בחיות האלקי שבנבראים יש דרגא רביעית, בחי' שם. וכידוע תורת הבעש"ט שהובאה בשעהיוה"א⁴⁷ שהשמות של כל הנבראים שבעולם הן הן אותיות הדבור המשתלשלות מעשרה מאמרות שבתורה ע"י חילופים ותמורות כו'. וידועה גם תורת הרב המגיד⁴⁸ עה"פ⁴⁹ וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו, שהשמות שקרא אדה"ר לכל הנבראים (לזה נאה לקרות שור וכו')⁵⁰ הם החיות שלהם. ועפ"ז מבאר מארז"ל⁵¹ דקריאת השמות של אדה"ר היתה הוראה על גודל חכמתו, ועד שחכמתו מרובה מחכמתם של מלאכי השרת, כי, מה שקרא האדם שמות לכל הבהמה וגו' הוא מפני שהשיג וידע השורש של כל מיץ ומיץ. ומבאר שם, שעד"ז הוא גם בנוגע שמות בני אדם (היינו לא רק שם המין, אדם, אלא גם השמות הפרטיים), ששמו הפרטי של כאו"א הוא חיותו. [ולהעיר, שכשם שהדברים אמורים בנוגע לשמו של כל דבר (שם המין וגם שם האיש) אשר יקראו לו בלשון הקודש, עד"ז הוא גם בהנוגע להשמות שבלע"ז, שהרי כל הענינים הם בהשגחה פרטית, וכמו שמצינו בספרי אדמו"ר בכו"כ מקומות⁵², שמדייק

44) ראה תניא ח"ב פי"ב (פט, סע"ב) ובהגהה שם. וראה אוה"ת ענינים ע' קלה. סה"מ תרס"ד ע' קכח [ב].
45) ראה אמרי בינה שער הק"ש פי"ב (כג, ב [לו, ד]) ואילך.
46) ח"א ע' תפח ואילך. ע' תרלא ואילך [ח"ג ע' עתו ואילך. ע' תחסג ואילך]. ח"ג ע' אישט ואילך.
47) פ"א.
48) ראה תורה ס"פ בראשית (סימן יד). לקוטי אמרים סימן רמד.
49) בראשית ב, יט.
50) תנחומא חקת ו.
51) תנחומא שם. ב"ר פי"ז, ד.
52) ראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' ריט ואילך; שלו ואילך — בנוגע לשמות אנשים שבלע"ז. ברשימתו ע"ד מאסרו וכו' (נדפסה בהתחלת ספרו לזהר ולתניא) — בנוגע לשם העיר ציאיילי.

מלחמה כו'²⁴), והיינו ע"י כח המס"נ שלמעלה ממדידה והגבלה, שלכן ה"ז למעלה מחשבונות כו', וכמו בענין בזבזו האוצרות, שמצד ענין המס"נ לא שייך שיעשה חשבון אם לבזבו האוצרות עבור ענין פלוני כו'. ומבאר במאמר, דכשם שבענין כיבוש המלחמה בגשמיות הרי ישנם חכמים גדולים השוקדים בחכמות של טכסיסי המלחמה וישנם אנשי חיל שאינם יודעים כלל עמקי החכמות של טכסיסי המלחמה, אלא הם עובדים באמונה ובמס"נ, ועיקר כיבוש המלחמה הוא ע"י האנשי חיל הלוחמים במס"נ, שהן המה המנצחים, עד"ז הוא גם במלחמה הרוחנית, שהמנצחים את המלחמה הן המה החיל אשר יראת ה' נגה בלבם²⁵, כמשנ"ת שם באריכות. והנה, מה שאומר שנצחון המלחמה הוא ע"י האנשי חיל דוקא, אין הכוונה לשלול ח"ו את הפקידים הגבוהים העוסקים בטכסיסי המלחמה, כי אם, שגם עבודתם של הפקידים הגבוהים צריכה להיות (לא מצד השכל, וגם לא מצד בחי' הגילויים שלמעלה מהשכל, כי אם) באופן דמס"נ, כמו חיילים פשוטים, שע"י גם העבודה שלהם היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מבחי' הגילויים, שאז נכללים גם הם בכלל "החיל אשר יראת ה' נגה בלבם". ומה שמדייק נגה בלבם, היינו לפי שבחי' עצם הנשמה שלמעלה מבחי' הגילויים היא דוקא בלב ולא במוח. והנה, כשם שבמלכותא דארעא, בכדי לנצח את המלחמה מבזבו המלך אוצרותיו ונותן אותם לאנשי החיל, עד"ז הוא גם במלכותא דרקיעא, שבכדי לנצח את המלחמה פותחים את האוצר העליון שלמעלה מבחי' גילוי ונותנים אותו לישראל שע"י מתגלה האוצר של יר"ש שבהם. וכן הוא גם לאידך גיסא (מלמטה למעלה), שע"י שישראל עומדים במס"נ ומעוררים את האוצר של יר"ש שבהם, אזי רוח אייתי רוח כו'²⁶, שפותחים עבורם את האוצר שלמעלה, יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, וזה מסייע אותם בעבודתם לכבוש את המלחמה, ועד שזה נמשך גם בגשמיות, שנמשך רב טוב לבית ישראל למטה מעשרה טפחים בטוב הנראה והנגלה.

ויובן זה בפרטיות יותר בהקדים המבואר במאמר שניתן ליום ההילולא, באתי לגני אחותי כלה²⁷...

ניצוצות שהיו במצרים, ולאח"ז גם כיות הים שהיתה גדולה מביזת מצרים³⁵, והיינו, שאותן הניצוצות שלא הי' ביכולת בני' לברר מקודם, לפי שהיו בתכלית ההסתר, עוד יותר מהניצוצות שהיו במטמוניות של מצרים שנתגלו ע"י האור, הנה ניצוצות אלו הביאם פרעה עצמו³⁶ שיוכלו ישראל לבררם בביזת הים. וכל זה הי' הכנה למ"ת, כמ"ש³⁷ ויסע משה את ישראל מים סוף גו', שהסיע אותם מביזת הים למ"ת. וזוהי כללות העבודה דצבאות הוי' לגלות ולברר ולהעלות את הניצוצות שהיו בתכלית ההסתר, וע"י נעשה דירה לו ית' בתחתונים, בתחתונים ממש, ובלשון כ"ק אדמו"ר הזקן³⁸ בתחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ד) ולהבין הענין, שהגם שהאור הוא מוטבע בהסתר והעלם ביותר, מ"מ, ע"י העבודה הוא בא בגילוי, הנה על זה מבאר בעל ההילולא בפרק יד (הפרק המכוון לשנה זו³⁹, שנת הי"ד בפעם השני', כפליים לתושי'⁴⁰): והנה בכ"ז ואתה מחי' את כולם כתיב⁴¹, דהארת אור אלקי הרי נמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים מאין ליש, וכדאיתא באגה"ק סי' ק' ⁴² דהארה דהארה דהארה הוא בכל הנבראים ונוצרים ונעשים כו', שהוא האור והחיות אלקי שנמשך בכל הנבראים, שמאיר ונמשך גם במדריגות היותר תחתונים ויותר שפלים, וכמ"ש⁴³ אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, שנמשך בכל סדר ההשתלשלות ממדריגה למדריגה עד מדריגת ברואים היותר שפלים, וביכולת כל אדם ואדם גם הפשוט ביותר לידע זאת (עכ"ל). והיינו, שבפרק י"ג מבואר איך שהאור בא בריבוי צמצומים העלמות והסתרים ביותר, ובפרק י"ד מבואר (קצה ההפכי) איך שהאור נמשך ומאיר בכל מקום, ובכל מקום שהוא נמשך (גם במקום הכי תחתון) הרי הוא בגלוי, וכמודגש בפסוק (שמביא בהתחלת הפרק) ואתה מחי' את כולם, ואתה (דייקא) לשון נוכח, היינו, שהחיות אלקי שבכל הנבראים הוא בגילוי כ"כ עד שאומרים עליו אתה לשון נוכח. וכפי שמבאר שהאור האלקי המחי' ומהוה אינו מתפעל ואינו משתנה כלל, ומה שיכול להיות שינוי בהאור ע"י ההתלבשות, והיינו מה שההתלבשות פועל איזה שינוי, הוא רק בהחיות שבבחינת כח,

(35) מכילתא בא שם. פרש"י פרשתנו טו, כב.
(36) ראה ילקוט שמעוני פרשתנו רמז רנד
(37) פרשתנו שם. וראה לקו"ש חכ"א ע'
77 ואילך.

(38) תניא פל"ו.

(39) ראה לעיל הערה 1 ובשוה"ג.

(40) ע"פ איוב יא, ו. שמו"ר פמ"ו, א.

(41) נחמ"י ט, ו.

(42) קלא, ב.

(43) תהלים קלט, ה.

(24) ראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' נח. תו"מ שם הערה 120.

(25) ראה סה"מ תרפ"ט ע' שז.

(26) ראה זח"ב קסב, ב.

(27) ראה לקמן ע' יד ואילך.

ביציאתם ממצרים דוקא²³), כי, העבודה בגלות מצרים, ועד"ז בכל הגליות שנקראו ע"ש מצרים ע"ש שהם מצירות לישראל²⁴ (זיי מאכן איינג אידישקייט און אידן), היא באופן דקב"ע ומס"נ דוקא, שזהו ענין צבאות מלשון חיל. וממשיך לבאר²³ מה שישראל נק' בשם צבאות הוי', שהרי אין זה שם צבאות שהוא שם קדוש מז' השמות שאינן נמחקים²⁵, דשם זה נתגלה ע"י הנביאים²⁶, אבל בתורה לא נזכר שם צבאות, ונזכר רק צבאות הוי', שאינו לשון שם התואר כמו שם הוי' צבאות, אלא קאי על ישראל, שהם צבאות הוי', לשון סמוך, שהצבאות נטפל לשם הוי', והיינו בחי' הנצוצים שנתבררו בגלות דמצרים ונתעלו ליכלל בשם הוי'²⁷. והענין בזה, דהנה, העבודה בארץ מצרים היא לברר ולהעלות את הניצוצות שבמצרים, ערות הארץ²⁸, שהיו (תחילה) בתכלית ההעלם והסתור. והנה, שורש כל ההעלמות וההסתרים הוא משם אלקים, בגימטריא הטבע²⁹. והגם שאלקים הוא לשון אלקות³⁰, והוא רק בגימטריא הטבע, היינו, שהיותו אלקות הוא בו בגילוי, משא"כ ענין הטבע שבו הוא בהעלם (שרק מרומז בהגימטריא), מ"מ, הרי הוא שורש ומקור לטבע, שענינו הוא שהאור האלקי בא בריבוי צמצומים העלמות והסתרים ביותר, שזהו ענין הטבע, מלשון טובעו בים סוף³¹, שהאור הוא מוטבע בההסתור וההעלם ביותר (כמבואר בהמשך מאמרי ההילולא פי"ג). אמנם, ע"י העבודה דצבאות הוי' בהביטול דקב"ע (צבאות מלשון חיל) מתבררים הניצוצות ומתעלים לקדושה, והיינו, שיוצאים מתכלית ההסתור ונכללים בהגילוי דשם הוי' (צבאות הוי') שלמעלה מהטבע. וסדר העבודה הוא, שגם כאשר נמצאים עדיין בחושך הגלות הנה לכל בני"ה או במושבותם³², ולא רק בד' אמות שלהם, אלא בכל מקום שאליו נכנס איש הישראלי, גם בכיתו של מצרי, הי' אור נכנס ומאיר לו מה שבחביות ובתיבות ובמטמוניות³³, וזה הי' הכנה לוינצלו את מצרים³⁴, בירור כל

בס"ד. מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט (מאמר ג*), ה'תשכ"ד

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ומבאר בעל ההילולא בהמשך שנתן ליום ההילולא, דאיתא במדרש³ לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, דבתחילה (קודם החטא) היתה השכינה למטה, בגן עדן, ואח"כ הנה ע"י חטא עה"ד והחטאים שלאחריו סילקו את השכינה מלמטה למעלה עד לרקיע השביעי. ואח"כ באו הצדיקים והמשיכו והורידו את השכינה מלמעלה למטה, כל אחד ע"י עבודתו, עד שבא משה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, והמשיכה מרקיע (הא') לארץ, שזהו עיקר העבודה. וזהו מ"ש⁵ צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי', היינו, שצדיקים* ממשיכים בחי' שוכן עד מרום וקדוש⁷, שיהי' בגילוי למטה. והוא ע"י עבודתם באתכפיא, ומאתכפיא באים לאתהפא, שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁸, אסתלק דייקא, שהו"ע של גילוי נעלה ביותר⁹. וזהו כללות הענין דושכנתי בתוכם¹⁰, שיש בזה ב' ענינים (פירושים), ושכנתי, היינו, המשכן

(א) נוסף על הצדיקים שבדורות הנ"ל, גם הצדיקים שבכל דור, ועד — עמך כולם צדיקים⁶.

- (*) ב' המאמרים שלפנ"ז — ד"ה באתי לגני דליל ש"ק, וד"ה צדקת פרונו דיום ש"ק — לא הגיעו לידינו*, מלבד הענינים שבהם היו שינויים בין מאמר הא' למאמר הב', ושולבו במאמר זה ובשוג"ג (בהערות ע"ס הא"ב).
- (1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק הארבעה-עשר** מהמשך באתי לגני ה'ש"ת.
- (2) שה"ש ה, א.
- (*) מלבד התחלת המאמר ד"ה צדקת פרונו (עד לביאור הענין דבאתי לגני), שנדפס לעיל ע"י ואילך.
- (**) הפרק השי"ד לשנה זו — ראה תוי"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.
- (3) שהש"ר עה"פ.
- (4) ויק"ר פכ"ט, יא.
- (5) תהלים לו, כט.
- (6) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק (צ, א).
- (7) ע"פ נוסח התפלה — שחרית דשבת ויו"ט. ובשהש"ר שם: שוכן עד וקדוש שמו (ישע"י נו, טו).
- (8) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציין לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מציין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
- (9) ראה תו"א ויקהל שם.
- (10) תרומה כה, ח.

- (23) ראה המשך באתי לגני רפי"א.
- (24) ב"ר פט"ז, ד.
- (25) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. טשו"ע יו"ד סרע"ו ס"ט. שו"ע אדה"ז חאור"ח ספ"ה ס"ג.
- (26) ראה ברכות לא, ב.
- (27) תו"א בא ס, ג.
- (28) מקץ מב, ט. שם, יב. קה"ר פ"א, ד (בסופו).
- (29) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). שלי"ה פט, א. קפט, א. שח, ב. שו"ת חכם צבי סי"ח. תניא שעהיזה"א רפ"ו. לקו"ת פ' ראה כב, ריש ע"ג.
- (30) ראה גם סה"מ תרס"ח ע' קעז.
- (31) פרשתנו טו, ד.
- (32) בא יו"ד, כג.
- (33) שמו"ר פי"ד, ג. תנחומא בא ג.
- (34) בא יב, לו.

ומקדש, ששם היתה עיקר שכינה בתחתונים לאחרי בנין המשכן והמקדש, ובתוכם (בתוכו לא נאמר אלא בתוכם), בתוך כל אחד ואחד¹¹, שע"י עבודתו נעשה בו השראת השכינה (וישכנו לעד), נוסף לכך שע"י עבודת כללות ישראל פועלים הענין דושכנתי כפשוטו, במשכן ומקדש. וזהו גם שאחת העבודות העיקריות במשכן הו"ע הקרבנות, דפירוש קרבן הוא הקירוב שבין המטה והמעלה (כמ"ש רבינו בחיי¹² בשם הזהר¹³).

וממשיך בהמאמר¹⁴, שכללות ענין המשכן הוא כמ"ש¹⁵ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, דשטים הוא מלשון שטות, דשטה פירושו נטי', דהיינו, סטי' מדרך הישר, שזהו מצד השטות דלעו"ז, כמארז"ל¹⁶ אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות, והעבודה היא להפוך ולעשות מזה קרשים למשכן. וזהו גם הדיוק בתיבת קרשים, דקרבן הוא אותיות שקר, שזהו ההיפך דאמת הוי' לעולם¹⁷, היינו, שצריך להפוך את שקר העולם ולעשות ממנו קרבן למשכן ומקדש (משכן דאיברי מקדש ומקדש דאיברי משכן¹⁸), ועי"ז נעשה משכן לו ית' שבו תהי' השראת השכינה (ושכנתי). והנה, כיון שהעבודה היא לתקן את השטות שלמטה מן השכל, והעבודה צריכה להיות באופן המתאים להענין שצריכים לתקן, הרי מובן שלא מספיק עבודה ע"פ שכל, אלא צריך להיות עבודה שלמעלה מטעם ודעת. ובדוגמת מ"ש הרמב"ם בהל' דעות¹⁹ שאף שהדרך הישרה היא מדה בינונית, מ"מ, אם הי' רחוק לקצה האחד, לא מספיק שילך בדרך המיצוע, אלא צריך להרחיק עצמו לקצה השני. ועאכו"כ שכן הוא בנוגע לשטות דלעו"ז, שקר העולם, שכדי לעשות מזה משכן לו ית', הרי זה דוקא ע"י העבודה שלמעלה מטו"ד, למעלה אפילו משכל וטו"ד דקדושה, שעל זה איתא בגמרא במסכת כתובות²⁰ אהני לי' שטותי' לסבא. ומזה מובן גם שאלו שיכולים לפעול

ספר הבהיר סי' מו (קט). (הובא ברקנטי בראשית ד, ג. תצוה כח, יח. שלי"ה שם).
 (14) פרק ג.
 (15) תרומה כו, טו.
 (16) סוטה ג, א.
 (17) תהלים קיז, ב.
 (18) עירובין ב, א.
 (19) פ"ב ה"ב.
 (20) יז, א.

(11) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). שלי"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.
 (12) ויקרא א, ט.
 (13) ח"ג ה, רע"א (הובא בשל"ה ריא, ב).

ימלוך לעולם ועד¹³, מתחיל מהמשכת השכינה במשכן שעשה משה, שכל מעשי ידי משה הם נצחיים¹⁴.

(ב) **והנה** ע"פ מארז"ל הידוע עה"פ נורא עלילה על בני אדם¹⁵, מובן, שזו הענינים הבלתי רצויים (מתחיל מחטא עה"ד) והסילוק שנעשה על ידם, היו ככוונה תחילה, והיינו שירידה זו היא צורך עלי', בכדי שהמשכת עיקר שכינה בתחתונים תהי' ע"י העבודה דישראל, אחותי כלה, כי, המשכת עיקר שכינה בתחתונים שע"י העבודה דישראל היא נעלית יותר מכמו שהיתה מצד עצמה בתחילת הבריאה. וטעם הדבר, כיון שההמשכה שלאחרי הסילוק נעשית ע"י העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא, וכאשר החושך נהפך לאור הנה עי"ז דוקא נעשה יתרון האור¹⁶ (בדוגמת העילוי דתשובה לגבי עבודת הצדיקים), כמאמר¹⁷ כד אתכפאי סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שע"י העבודה דאתכפאי ואתהפכא נמשך גילוי אור נעלה ביותר, שאופן הגילוי שלו הוא בבחי' רוממות, שלכן נקרא בשם אסתלק¹⁸. וזהו גם שהתחלת עשיית המשכן היא בענין הקרשים, דקרבן הוא אותיות שקר, אלא שהוא בצירוף אחר (אחר דייקא, היפך ענין אחד¹⁹), והעבודה היא ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים²⁰, היינו, להפוך את השקר דעולם להיות קרבן למשכן, ואת השטות דלעו"ז לשטות דקדושה (עצי שטים), שע"י נעשה המשכת עיקר שכינה בתחתונים באופן נעלה יותר מכמו שהי' בתחילת הבריאה.

(ג) **וממשיך** בהמאמר²¹, שעש"ז נקראים ישראל צבאות הוי', וכמ"ש²² ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים. ויש לבאר קישור הענינים, כי, מה שישראל אינם מתפעלים מהחושך והשקר דעולם, ואדרבה, מהפכים אותו לקדושה, הרי זה ע"י העבודה דמס"נ וקב"ע, ולכן נקראים בשם צבאות, לשון חיל. וזהו גם קשר השם צבאות הוי' עם יציאת מצרים (שהרי התואר צבאות הוי' ניתן לישראל

מציין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
 (18) תו"א שם.
 (19) ראה ויק"ר פ"ט, ב. המשך באתי לגני הישי"ת פרק ו.
 (20) תרומה כו, טו.
 (21) פרק י.
 (22) בא יב, מא.

(13) פרשתנו טו, יח.
 (14) סוטה ט, א.
 (15) תהלים סו, ה. תנחומא וישב ד. וראה תו"ח תולדות יג, א ואילך. ד"ה באתי לגני תשל"א (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' כה ואילך).
 (16) ע"פ קהלת ב, יג.
 (17) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציין לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם

עבודה זו הם אלו הנקראים בשם צבאות²¹ הוי"ב, שענינם של אנשי החיל שבצבא²² הוא שהולכים במסירת נפש (עבודה שלמעלה מטו"ר) כדי לנצח במלחמה, והיינו, שבאופן אחר אי אפשר להיות ענין הנצחון, אא"כ הולכים במלחמה על מנת למסור נפשו. וזהו ענינו של כאו"א מישראל, שלכן נקראים בשם צבאות הוי", כדאיתא בתניא²³ שאפילו קל שבקלים מוכן למסור נפשו על קדושת השם.

וממשיך לבאר²⁴, שבשביל נצחון המלחמה ישנו ענין האוצר שנותנים מלמעלה. ובדוגמת ענין המלחמה אצל מלך בו"ד, שאפילו האוצרות שלא נגע בהם עד אז, ולא רק האוצרות שלו, אלא גם האוצרות שאצרו אבותיו, שהם יקרים אצלו כל כך עד שאפילו אינו מראה אותם, הנה בשביל ניצוח המלחמה, הרי הוא מעמיד חיי נפשו, ומבזבז כל האוצרות שלו והאוצרות שאצרו אבותיו, ועי"ז מנצח במלחמה. והענין בזה, שענין הנצחון הוא מצד מדת הנצח, שמגעת בעומק הנפש ביותר. ולכן, הנה ככל שתגדל מעלת האדם יהי אצלו מדת הנצחון בעומק יותר, וע"ד שאמרו רז"ל²⁵ כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח, שזוהי המעלה שבענין הנצחון (אלא שהנקימה והנטייה צריכה להיות לפי התנאים שנתבארו בגמרא ובפוסקים²⁶). ועאכו"כ בנוגע למלך, שענינו הוא שמשכמו ומעלה גבוה מכל העם²⁷, כולל גם השרים, הרי מדת הנצחון אצלו היא בתוקף. ומצד מדת הנצחון, הנה אפילו האוצרות שלא תשורם עין אדם, לא זו בלבד שפותח אותם ונותנם, אלא עוד זאת, שמבזבז אותם, ומחלק אותם ע"י שרי הפקידים שהם פקידי החיל, והכוונה בזה הם אנשי החיל, שהם דוקא עושים את הנצחון, והיינו, שאף

(ב) שבשם זה נקראו ביצי"מ, שזוהי ההכנה למ"ת, שבו ניתנו ההוראות בנוגע לכל עניני העבודה, שכללותם הו"ע עשיית המשכן.

(ג) ככל ג' הפירושים שבצבא²².

(ד) שזהו תכלית כוונת ורצון המלך, וענין זה נוגע למעלה יותר משכלו, שלכן עושה דברים שאינם ע"פ שכל — לבזבז האוצרות כו'.

- (21) בא יב, מא.
 (22) ראה בהמשך פרק י.
 (23) פרק יח.
 (24) פרק יא.
 (25) יומא כב, סע"ב.
 (26) ראה יומא שם. רמב"ם הל' ת"ת בסופן, ובכס"מ ולח"מ שם.
 (27) שמואל-א ט, ב. ונתבאר באוה"ת וירא כרך ד תשסד, ב. שה"ש כרך ב ע' תיד ואילך.

בס"ד. ש"פ בשלח, יו"ד שבט, ה'תשרי"מ

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא במאמרו ד"ה זה שניתן על ידו ליום ההסתלקות וההילולא שלו, דאיתא במדרש רבה³ לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ועי"ז הענינים הבלתי רצויים נסתלקה השכינה מלמטה למעלה עד לרקיע השביעי, ואח"כ עמדו שבעה צדיקים, מתחיל מאברהם אבינו, אחד הי' אברהם⁴, והורידו את השכינה מלמעלה למטה, עד שבא משה שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁵, והורידה למטה בארץ, בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו. והמשכת השכינה למטה שע"י משה היתה בעיקר ובגילוי במעשה המשכן⁶, כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, המשכת עיקר שכינה (ושכנתי) במשכן הגשמי, ביי"ג או בטו"ו⁸ דברים הגשמיים שמהם נעשה המשכן, בתוכם כפשוטו, ועי"ז נפעל שיהי' גם ושכנתי בתוכם (לשון רבים) בתוך כאו"א מישראל כדרשת רז"ל⁹. וזהו צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי¹⁰, דעבודת הצדיקים היא להשכיך ולהמשיך את השכינה (בחי' שוכן עד מרום וקדוש¹¹) למטה בארץ (עלי') באופן של לעד, באופן נצחי [והיינו לפי שההמשכה היא ע"י העבודה דתורה ומצוות, והתורה היא נצחית¹²], הוי'

- (1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק הארבעה-עשר* מהמשך באתי לגני השי"ת.
 (2) שה"ש ה, א.
 (3) שהש"ר שם. וש"נ.
 (4) יחזקאל לג, כד.
 (5) ויק"ר פכ"ט, יא.
 (6) ראה גם סה"מ תרמ"ד ע' חצר. ד"ה באתי לגני תש"מ בתחלתו (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' שנט).
 (7) תרומה כה, ח.
 (8) י"ג — תנחומא תרומה ה. שהש"ר פ"ד, יג. זח"ב קמח, א. פרש"י ודעת זקנים מבעה"ת ר"פ תרומה. טו — בחיי שם כה, ז. כלי יקר שם, ג.
 (9) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.
 (10) תהלים לז, כט.
 (11) ע"פ נוסח התפלה — שחרית דשבת ויו"ט. ובשהש"ר שם: שוכן עד וקדוש שמו (ישעי' נו, טו).
 (12) תניא רפי"ז.

שפקידי החיל הם אלו שמונחים ויודעים כל החכמות שבתכסיסי המלחמה, מ"מ, אלו שפועלים את הנצחון הם אנשי החיל שמוסרים נפשם בפועל (כפי שמבאר גם בסיום המשך ההילולא²⁸). ומזה מובן שכדי שבנ"י יוכלו לנצח במלחמה להפוך את שקר העולם ולעשות ממנו קרשים למשכן שבו יהי' הענין דושכנתי, נותנים להם מלמעלה לא רק הענינים שהם בגדר גילוי, אלא גם ענינים כאלו שדוגמתם למטה הו"ע האוצרה, שהוא כמוס וחתום מעין כל רואה מלבד המלך עצמו, והיינו, שזהו"ע שלמעלה מכל ענין של גילוי, אפילו גילוי בדרגא היותר עליונה.

(ה) והסדר בזה הוא שתחילת ההמשכה היא באופן של נקודה, שהו"ע המס"נ, ואח"כ נמשך באופן של צדקת פרזונו²⁹, שהו"ע דפרזות (כנ"ל³⁰), באופן דופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה³¹.

(ו) ומזה מובן, שגם כאשר העבודה בכל הגילויים שבנפשו היא עד אין קץ ואין תכלית, אין זה מספיק עדיין, שהרי כל זה הו"ע של אור וגילוי, וכיון שלמעלה נמשך ענין נעלה יותר מאור וגילוי, צריך להיות כן גם למטה, שהרי צדיקים דומים לבוראם³². והענין בזה, שגם במדריגת צדיקים, הנה כאשר העבודה היא ע"פ טו"ד, הרי זה בציור המציאות שלו, שזהו"ע האור, ולכן, לא מספיק העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך³³, אלא צ"ל העבודה דבכל מאדך³⁴ (שעבודה זו דוקא נקראת עושין רצונו של מקום³⁴), שהו"ע המסירת נפש. ועוד זאת, שענין זה הוא לא רק בבחינת מהדרין מן המהדרין, אלא שנוגע ודרוש בשביל נצחון המלחמה נגד הלעו"ז, שהרי לולי זאת, יכול להיות ענין של לעו"ז בסוג היותר תחתון, כפי שמבאר בהמאמר (בפי"ג) שאפשר חלילה שבכח התורה אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה (היפך הענין דקול מחצצים²⁹, אלו האומרים על טמא ועל טהור טהור³⁵, אשר, הבחינה על זה הוא הענין דבין משאבים³⁶, ששואבים לאחרים), דכיון שהלימוד הוא אצלו

(28) פרק יט. (34) ראה חדא"ג מהרש"א ברכות לה, ב.

(29) ספר שופטים ה, יא. אור תורה להרב המגיד סימן קסו. לקו"ת

(30) ד"ה צדקת פרזונו דיום ש"ק (לעיל ע' שלח מב, ג.

י ואילך). (35) תדבאר פ"י. וראה ד"ה א"ר אושעיא

(31) ויצא כח, יד. כו' צדקת פרזונו תרפ"ט פ"ג (סה"מ תרפ"ט

(32) ב"ר פס"ז, ח. במדב"ר פ"י, ה. ס"ע קסג ואילך).

(33) ואתחנן ו, ה. (36) תדבאר שם.

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל לקראת יום ההילולא יו"ד שבט, ה'תשד"מ

שבת שלום והצלחה רבה ומתוך עונג ופשיטא דאין ח"ו עצב בה —
בכל עניני הילולא דנשיא דורנו, ובתר רישא גופא אזיל האנשים והנשים
והטף,

כולל התועדויות פעילות ומתוך אהבת ישראל,

והמשכם ופירותיהם בכל הימים שלאחריהם,

ותתמלא בקשת השם — אני אמרתי אלקים אתם — כמלאכי
אתון חשיבין,

ויה"ר שהשם ימלא במהרה בימינו ממש תפלתנו תקותינו כל היום
קרנו (דמשיח צדקנו) תרום בישועתך, ובני ישראל יוצאים ביד רמה,
בגאולה האמיתית והשלימה.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

ובתר .. אזיל: עירובין מא, א.

האנשים .. והטף: וילך לא, יב. ואמרו"ל אפילו קטני קטנים.

והמשכם: הפעולה עצמה נמשכת, (ונוסף ע"ז) פירותיהם — ומעלה בכאו"א, וכמובן גם
מרד"ה באתי לגני (דההילולא).

אני .. חשיבין: תהלים פב, וא"ו ותרנומו.

תפלתנו .. בישועתך: ברכת את צמח דוד בתפלת יח.

ובני .. רמה: פרשת יום ההילולא (בשלח יד, ח).

תהלים פב: הקאפיטל תהלים דשנה זו — ראה סה"מ י"א ניסן בתחלתו (המו"ק).

אמר אנא נסיב איפרכינ לגבי כו', הי' שם פקח אחד אמר אנא נסיב מלכא. וכפי שמצינו בעבודתו של רבינו הזקן, שאמר, מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ¹⁴¹, זע איך וויל ניט דיין ג"ע התחתון, איך וויל ניט דיין ג"ע העליון, איך וויל מער ניט אַז דיך אליין (כמ"ש הצ"צ, ונתפרסם גם בדפוס)¹⁴². וענין זה נדרש מכאו"א, שיהי' תאב למלכא, היינו, שירצה העצמות בלבד, שלמעלה גם מהבחי' דאור א"ס שלמעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. וענין זה פועל יהודי בעבודתו שאינו מתפעל משקר העולם, ואדרבה, ע"י עבודתו במס"נ, שטות דקדושה, מהפכו להיות ממנו קרש להמשכן לו ית', שע"ז פועל הענין דושכנתי בתוכם, דירה לו ית' בתחתונים, שענין הדירה הוא¹⁴³ שבה נמצא עצמות המלך כמו שהוא, ונמצא שם בגילוי, וענין זה נפעל ע"י ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד.

והנה הדרגא הכי עליונה בענין הגילוי הוא הגילוי שאין לו סוף ואין לו תכלית. וזהו שמביא בהמאמר³⁷ מ"ש בתיקוני זהר³⁸ שאור א"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. והיינו, שמוזה שנקרא בשם אור, מובן, שזוהו"ע של גילוי, שהרי גדר האור הוא גילוי, אבל אין זה אור (גילוי) סתם, אלא אור שנקרא בשם א"ס, שהוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. ומסביר גודל הענין שבו, החל מהביאור בהענין דלמטה עד אין תכלית, דהיינו עד מדריגה היותר מטה מטה שבסדר השתלשלות, בעוה"ז התחתון שהוא עולם העשי', ובעולם העשי' גופא לא רק עניני קדושה ועניני רשות שבו, אלא גם ענין הקליפות, שגם הם קשורים עם עולם העשי'. ויתירה מזה, אפילו ענינים שהם למטה מהקליפה, כמבואר בתניא³⁹ שהאדם החוטא ועובר על רצונו ית' הוא גרוע ופחות הרבה מאד מהס"א והקליפה, וכמאמר יתוש קדמך⁴⁰, כיון שהקליפה ממלאת את התפקיד שלך נבראה, והיינו, לא רק ענין הקליפה שהיא שומרת להפרי'⁴¹, אלא גם ענין הקליפה כפי שמסית ומפתה לעבור על רצונו ית', בדוגמת הזונה ששכרה המלך כדי לפתות את בן המלך⁴², שבוזה היא ממלאת את ציווי המלך, משא"כ החוטא ועובר על רצונו ית', הרי הוא למטה מזה. ובוזה גופא ישנו אופן שהוא חוטא ופושע בענינים של לעו"ז או בעניני הרשות, אך ישנו גם אופן שלמטה מזה, שמשתמש בעניני קדושה כדי לעשות היפך רצון העליון, שזהו כמשל האוחז בראשו של מלך ומורידו למטה וטומן פניו בתוך כו' (כפי שמסיים

ענין שכלי בלבד, יכול לדייק בשכלו היפך התורה. והנצחון על זה הוא רק ע"י העבודה שלמעלה מהשכל, שהו"ע המס"נ.

ז) והיינו, דאף שלשון מאמר הזהר למעלה עד אין קץ (ואח"כ) ולמטה עד אין תכלית, מ"מ, מקדים לבאר הענין דלמטה עד אין תכלית, משום שענין זה נוגע יותר לעבודה. ומביאור העילוי דמטה עד אין תכלית, יובן יותר העילוי דמעלה עד אין קץ, ומזה יובן — במכ"ש — גודל מעלת האוצר שהוא למעלה מענין הגילוי דאור א"ס.

ח) ע"ד הענין דצלם בהיכל.

(143) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תפט (ועם הגהות — אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרעט ואילך). אוה"ת בלק ע' תתקצו. תרל"ה ח"ב ריש ע' שנג. המשך תרס"ו ס"ע ג ע' ה].

(141) תהלים עג, כה.
(142) סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה ע' (דרמ"צ קלח, סע"א). נעתק ב"היום יום" יח כסלו.

(37) פרק יב.
(38) סוף תיקון נו. זהר חדש יתרו לד, [קצא]. תש"ד ע' 139 ואילך. ועוד.
(39) פכ"ד.
(40) סנהדרין לח, א.
(41) של"ה יט, ב. הובא באוה"ת נ"ך כרך ב ס"ע תתלד ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קעו [קצא]. תש"ד ע' 139 ואילך. ועוד.
(42) זח"ב קסג, א. תניא ספ"ט. ספכ"ט.

בתניא³⁹), שזהו מ"ש בהמאמר⁴³ שבכח התורה אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה, שגם זה נכלל בהענין דלמטה מטה (ע"כ הוא המבואר ב"ג פרקים הראשונים).

(ב) וממשיך בפרק י"ד ט: והנה בכ"ז ואתה מחי' את כולם כתיב⁴⁶, דהארת אור אלקי הרי נמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים מאין ליש, וכדאיתא באגה"ק סי' ק' דהארה דהארה דהארה הוא בכל הנבראים ונוצרים ונעשים כו', שהוא האור והחיות אלקי שנמשך בכל הנבראים, וכמאמר⁴⁷ הזן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים, דהאור והחיות מאיר ונמשך גם במדרי' היותר תחתונים והיותר שפלים, וכמ"ש⁴⁸ אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך (עכ"ל). והיינו, דאע"פ שישנם הענינים שהם למטה מטה, כמשנת"ל בארוכה כמה דרגות בזה עד למטה מטה, מ"מ, גם ענינים אלו הם בכלל מ"ש ואתה מחי' את כולם, כולם דייקא, שכולל גם הענינים שהם למטה מטה ביותר, אפילו קליפות, ואפילו הענינים שלמטה מקליפות, שזהו העובר על רצונו ית' (כדלקמן ס"ד ה).

(ג) והענין בזה, דהנה, מ"ש ואתה מחי' גו', אין הכוונה להעצמות ממש, וכמ"ש רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה⁴⁹ בפירוש ואתה מחי' את כולם, שתיבת ואתה היינו בחי' האותיות מאל"ף ועד תי"ו והה"א היא ה' מוצאות הפה מקור האותיות, והרי העצמות הוא למעלה מענין האותיות, דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ⁵⁰. ואף שאין איזה ענין אחר שמחי' ח"ו מלבד העצמות, וע"ד מארז"ל⁵¹ אליו ולא למדותיו, מ"מ, אופן החיות יכול להיות כפי שעצמות הוא כמו שהוא, או כפי שרצון העצמות הוא להעלים ולהסתיר את עצמו באור עליון

(ט) ולהעיר, שמספר י"ד שייך כבר להעילוי דקיימא סיהרא באשלמותא⁴⁴, שהרי חודש הלבנה אינו ל' יום שלמים, אלא כ"ט יום י"ב שעות תשצ"ג חלקים⁴⁵, ונמצא שמילוי ושלמות הלבנה הוא בין י"ד לט"ו.

(43) פרק יג.
(44) ראה זח"א קנ, א. רכה, ב.
(45) ב"י אור"ח סתכ"ו.
(46) נחמ"י ט, ו.
(47) ראה ע"ז ג, ב.
(48) תהלים קלט, ח.
(49) פ"ב.
(50) לקו"ת פינחס פ, ב.
(51) ספרי — הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב.

שם הוא באופן כזה, שבכל מקום שנמצא הרי הוא באופן דאין קץ. אמנם, ב' ענינים אלו (למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית) נקראים בשם אור, שענינו גילוי, עם היותו באופן שלמעלה מהנבראים, שלכן גם בהמשכתו למטה מטה אינו מתערב, אינו מתפעל ואינו משתנה. ועדיין אין זה ענין האוצר, שהו"ע הסתום, ולא ענין של גילוי כלל.

והנה אוצר זה נותנים ליהודי, בגלל היותו צבאות הוי', כדי שילך למלחמה בעולם, החל מהמלחמה עם האל זר אשר בקרבך זה יצה"ר¹²⁹, ובאופן דהנצח זו (בנין) ירושלים (כדאיתא בגמרא¹³⁰), היינו, לבנות את הירושלים שבו, יראה שלם¹³¹, וענין זה נעשה ע"י עבודתו באופן של מסירת נפש, שלמעלה אפילו מכח השכל בדרגא הכי עליונה בשכל, שזהו"ע אוצר של יראת שמים¹³² שיש בכאו"א מישראל, מצד היותו חלק אלקה ממעל ממש¹³³, בחי' היחידה, ע"ש שמקבלת מיחיד¹³⁴, יחידו של עולם. וכאשר יהודי לוקח אוצר זה ומבזבזו בעבודה במס"נ, אזי מנצח במלחמה, ואז פועל שמבזבזים את האוצרות שלמעלה ונותנים לו כל הון יקר, שהוא נעלה יותר אפילו מאור א"ס שהוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית.

וזהו גם כללות הענין דאיתא במדרש¹⁴⁰ משל למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואיפרכין כו', חד אמר אנא נסיב דוכסין לגבי וחד

(ט) ויש להוסיף, שבענין האוצרות דלמעלה נכלל גם כללות הענין דהתגלות אלקות ע"י צדיקים¹³⁵, ובפרט ע"י נשיא הדור, אשר, בתר רישא גופא אזיל¹³⁶, וגם כאשר מתעלה בעילוי אחר עילוי עד לעילוי שבאין ערוך, מ"מ, לא יעזוב צאן מרעיתו¹³⁷, ומה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש¹³⁸, וממשיך כל הענינים בגילוי, בטוב הנראה והנגלה (ופשיטא ללא צער ויסורים), ועד שרואים במוחש גילוי או"א"ס באופן דושכנתי, כמ"ש¹³⁹ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'.

(129) שבת קה, ב.
(130) ברכות נח, א.
(131) ראה ב"ר פנ"ו, י. לקו"ת פקודי ד, ע' קמא.
(132) ראה ברכות לג, ב.
(133) תניא רפ"ב.
(134) ראה לקו"ת פ' ראה כה, א. סה"מ.
(135) תניא שעהיה"א פ"ה.
(136) עירובין מא, א.
(137) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"א ע' קמא.
(138) סוטה יג, ב.
(139) ישעי' מ, ה.
(140) איכ"ר פ"ג, ח.
(129) ויש"נ. ע' 57.

שקמי' ית' אוכם הוא⁵². וזהו מ"ש רבינו הזקן שתיבת ואתה קאי על האותיות כו', דהיינו שהמשכת החיות בכל הנבראים היא ע"י התלבשות העצמות להעלים ולהסתיר את עצמו ע"י האותיות.

ומוסיף בהמאמר: "דהארת אור אלקי הרי נמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים מאין ליש". והיינו, דעם היות שבפסוק נאמר ואתה מחי' את כולם, הרי זה כמ"ש רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה⁴⁹ אל תקרי מחי' אלא מהוה⁵⁴ דהיינו יש מאין, וכפי שמביא לפנ"ז⁵⁵ פי' הבעש"ט במ"ש⁵⁶ לעולם הוי' דברך נצב בשמים, היינו, שאותיות הדיבור מאל"ף ועד תי"ו שבעשרה מאמרות עומדים בתמידיות, באופן דנצב (כמו אתם נצבים⁵⁷, מלשון נצב מלך⁵⁸), שמורה על העדר השינוי, בכל הנבראים להוותם ולקיימם. וזהו שמוסיף בהמאמר, שהאור האלקי נמשך להוות ואח"כ גם להחיות את כל הנבראים. והענין בזה, דהנה, בענין ההתהוות וענין החיות⁵⁹ יש חילוק בהגילוי שבדבר, כמבואר במק"א⁵⁹ בארוכה, שבנוגע להתהוות הנבראים רצה הקב"ה שענין ההתהוות יהי' באופן שהמהווה מעלים את עצמו מהמתהווה, עד כדי כך שהרגשתו של היש הנברא היא שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו, אלא הוא יש אמיתי, כפי שנראה גם לעיני הזולת. משא"כ בנוגע לענין החיות, הרי בשעה שמתבונן כיצד ואיך הוא חי, אזי בא לידי הבנה ועד שנרגש אצלו שישנו מקור שמחי' אותו (אע"פ שההבנה וההרגש הם במיעוט וצמצום). וכמו לדוגמא במאמר תדשא הארץ דשא⁶⁰, שיש בזה ב' ענינים, התהוות

(י) ועפ"ז מובן מה שצריך להביא ראי' ממ"ש ואתה מחי' את כולם, אף שזה דבר פשוט שאין עוד מלבדו⁵³, כי הכוונה היא על ענין האור (הארת אור אלקי) שנמשך למטה עד אין תכלית כו'.

(יא) ובסגנון אחר: מהות הדבר, דהיינו עצם הווייתו, שהוא מצד ענין ההתהוות, ומציאות הדבר, דהיינו טבעו ותכונותיו כו', שהיא מצד ענין החיות.

(52) ראה תקו"ז תיקון ע קרוב לסופו (57) ר"פ נצבים.
(53) ואתחנן ד, לה. אירא ואילך.
(54) ראה פרדס שער ו (שער סדר עמידתן) (59) ראה סה"ש תורת שלום ע' 121 ואילך.
(55) שעהיוה"א פ"א.
(56) תהלים קיט, פט.
(60) בראשית א, יא.

של האדם המשכיל, שמי שכלי מוחו מבוררים ומזוככים יותר יכול לקבל שכל עמוק, ואם לאו, יכול לקבל רק שכל חיצוני או שכל שטחיי, כי, אם נאמר שזהו רק מצד בירור וזיכוך כלי המוח, לא הי' אפשר להיות מציאות שהאדם ישיג תחילה שכל פנימי ואח"כ שכל חיצוני, שהרי מצד בירור וזיכוך כלי המוח הסדר הוא שככל שהאדם עובד יותר עם כלי המוח ומשכיל יותר, צריך לקבל יותר אור, ובמילא לא יתכן סדר הפוך, שישגי תחילה שכל פנימי, ואח"כ ישיג שכל שטחי וחיצוני. ואין לומר שהסיבה לכך שמשגי תחילה שכל פנימי ואח"כ שכל חיצוני, היא, לפי שעתה קאי בהאי מסכת שאל' שייך השכל פנימי, ואינו עוסק במסכת אחריתא שאל' שייך השכל החיצוני, שהרי אנו רואים לפעמים שגם באותו ענין שכלי ישיג תחילה את הפרטים הפנימיים שבשכל ורק אח"כ ישיג את הפרטים החיצוניים שבשכל זה גופא. וא"כ, בהכרח לומר שהשינוי בקבלת השכל אינו רק מצד בירור וזיכוך כלי המוח, אלא שיש גם שינויים בהשכל עצמו, שלכן נקרא כח השכל ולא אור השכל. משא"כ בענין האור, הנה אף שיש שינוי בין אור השמש אור הלבנה ואור הנר והאבוקה, אין זה כמו השינוי דשכל פנימי ושכל חיצוני, כיון שהשינוי אינו בהאור גופא, כי אם מפני שאור זה שייך למאור הגדול זה השמש, ואור זה שייך למאור הקטן זו הלבנה, ואור זה שייך לנר ולאבוקה, ובגלל זה חלוקים הם ומשתנים זה מזה, אבל אין זה שינוי בהאור גופא. וממשיך שם, שמה שלמטה אין אור השמש מאיר כ"כ כמו למעלה, הרי זה לפי שהשמש הוא ג"כ נברא ובע"גיה. אבל כאן מדובר אודות אור שהוא אין סוף בעצם, ולכן, גם כאשר נמשך למטה מטה הרי הוא באופן דאין תכלית, שאינו מתערב, אינו מתפעל ואינו משתנה.

(ט) **וסיים** הפרק הוא: וזהו למטה מטה עד אין תכלית, שהוא בהתפשטות ובגילוי עד גם במדרי' היותר שפלים בתכלית. ובפרקים שלאח"ז מסיים ביאור הענין דאור א"ס למעלה עד אין קץ, שגם

(ז) ולהעיר מהמשך תרס"ו¹²⁷: ואם כי אפ"ל כך, אבל אין האמת כן כו'.

(ח) ועוד זאת, שמה שאינו מאיר כ"כ למטה, אין זה מצד האור, כי אם מצד העכרוּרית שבהאור שיש למטה, וכידוע¹²⁸ דמצד גשם הנמצאים שלמטה נעשה עפרורית ועכרוּרית בהאור, ומשו"ז אין בו האור כל כך.

(128) ראה סה"מ תרצ"ג ע' תקב ואילך.

מציאות הדשא, ופרטי האופנים דקיום וחיות הדשא, שיש מהם הדורשים ריבוי גשמים ויש מהם הדורשים מעט גשמים, ועד"ז יש חילוקים במדת החום הדרושה לכל אחד מהם. וכאשר האדם מתבונן בזה, אזי בא לידיעה והבנה שישנו מי שמשגיח בהשגחה פרטית שיהיו כל הענינים הדרושים באופן המתאים לכל עשב ודשא שיוכל להיות חי. אמנם, ע"י הידיעה וההבנה בהענין דמחי, הרי הוא בא אח"כ לידי הבנה שבהכרח להיות גם מי שמהווה את הדבר, שהרי אין היש עושה את עצמו. וזהו שמש"נ בכתוב בגלוי הוא ואתה מחי את כולם, ועל זה בא הלימוד דאל תקרי מחי אלא מהוה, כידוע⁶¹ שהלימוד דאל תקרי אין שולל אלא מוסיף עוד ענין, היינו, שמהענין דמחי באים לידי הכרה גם בהענין דמהוה. ושני ענינים אלו נכללים באותו פסוק ובאותה התיבה — ואתה מחי את כולם, שזהו שהארת אור אלקי (אור א"ס) נמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים.

ד) והנה מ"ש ואתה מחי את כולם הרי זה כולל לא רק את כל העולמות והענינים דקדושה ורשות בלבד (כפי שמצינו כמ"פ שהכוונה בלשון "כל" היא רק רובו ככולו, ולא כולו ממש⁶²), אלא כולל גם את ענין הקליפות, שהרי בנוגע לכל מציאות שיש בעולם (לא רק רובו ככולו), כולל גם מציאות הקליפה, ישנו הכלל שאין היש עושה את עצמו, ועכצ"ל שגם מציאות זו נכללת במ"ש ואתה מחי את כולם. ועל זה מביא בהמאמר משארז"ל שהקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים. דהנה, קרני ראמים היינו הבריאה הכי גדולה, וביצי כנים היינו הבריאה הכי קטנה, שכן הוא בגשמיות, וכמו"כ הוא גם ברוחניות הענינים (שהרי הגשמיות משתלשל מן הרוחניות), כדאיתא⁶³ בספר טור ברקת⁶⁴ (מתלמידי האריז"ל) שקרני ראמים הם סוד עשר קרנות, שהו"ע עשר ספירות דכתר (שהרי ראם הוא גבוה מאד, וענינו בספירות הוא ספירת הכתר, וקרני ראם קאי על הדרגא הכי עליונה שבכתר גופא), תכלית הרוחניות. וביצי כנים היינו בריאה הכי קטנה גם ברוחניות, שהיא קטנה מצד האלקות שיש בה, הו"ע הקליפה, כדאיתא בפע"ח⁶⁵ בביאור הענין הרוחני דכנים, שכנים בגימטריא ק"כ, ורומז על ק"כ הצירופים דשם

61) הליכות אלי ס"ג. לקו"ש חכ"א ע' 24
 62) ראה ט"ז או"ח סתקפ"ב סק"ג.
 63) ראה ט"ז או"ח סתקפ"ב סק"ג.
 64) סו"ט תרנב.
 65) שער חג המצות פ"ז.

בכח המפליא לעשות (כמ"ש הרמ"א בשו"ע¹²³), הרי לאחרי ההתלבשות מתפעלת הנשמה ממקרי הגוף, ואילו האור האלקי המהווה ומחי אינו מתפעל ואינו משתנה, והיינו לפי שאינו מתערב. וכפי שממשיך בהמאמר: וכמ"ש¹²⁴ אין קדוש כהוי, ואיתא בזהר¹²⁵ כמה קדישין אינון ולית קדוש כהוי, דקדוש הוי אינו כמו כמה קדישין דסדר השתלשלות, דקדישין שבסדר השתל' הוא דקדוש ומוכדל וקדושתם הוא שאינם באים בהתלבשות, אבל כאשר מתלבשים ה"ה בבחי' תפיסא, ותפיסא פועל שינוי, משא"כ קדוש הוי שהוא בחינת האור, אינו דומה להקדישין דס' השתל', והוא מה דאינו מתלבש, וכאשר בא בהתלבשות הרי אינו בבחינת תפיסא, לפי שאינו מתערב, והוא כדוגמת האור למטה שמאיר, ומ"מ אינו מתערב, וכמו עד"מ האור שמאיר דרך הזכוכית, ויש זכוכית אדומה ירוקה ולבנה [ומה¹²⁶ שתפס אדומה ירוקה ולבנה, י"ל מפני שהם בג' הקוין (שזהו כללות סדר ההשתלשלות), אדומה (דין) קו השמאל, ירוקה קו האמצעי, ולבנה קו החסד], דיש חילוקים במראות אלו, אבל האור ה"ה פשוט ובלתי יש בו שום מראה כלל ממראות הזכוכית, לפי שהוא רק מה שמאיר על ידם, וגם אם מאיר על ידם בהתלבשות [שהרי לאחרי שהאור עובר דרך הזכוכית אינו נראה אור פשוט, אלא אדום או ירוק כו', והיינו, שהאור בא באופן שיש לו ערך עם הזכוכית, ובנמשל הו"ע התלבשות האור להוות ולהחיות], מ"מ אין האור נתפס, לפי שאינו מתערב. וכמו"כ יובן דרך דוגמא בהאור וחיות אלקי המחי, שאינו משתנה כלל, ואין בו שום שינוי והתפעלות, וכ"ז הוא לפי שהאור הוא אין סוף בעצם, ע"כ הנה גם התפשטותו הוא בבחינת א"ס, שנמשך בכל המדרי' עד המדרי' היותר אחרונות והיותר תחתונות, ובכ"מ שהוא נמשך אינו מתפעל ואינו משתנה, אלא הוא בבחינת פשיטות בעצם (עכ"ל).

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בארוכה¹²⁷ החילוק שבין אור לכת, דהנה, גם הענין הכי עליון שבאדם, ענין השכל, שהוא ראשית הגילוי מעצם הנפש, אינו באופן של אור פשוט, אלא הוא באופן של כת, שענינו הוא ששייך בו שינוי והתפעלות. וזהו גם שבשכל יש חילוקי דרגות, שיש שכל פנימי ושכל חיצוני, שכל עמוק ושכל שטחי, וענין זה הוא לא רק מצד השינוי בבירור וזיכוך כלי המוח

123) או"ח ס"ו ס"א.
 124) שמואל"א ב, ב.
 125) ח"ג מד, א.
 126) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמאמר (פרק יד).
 127) ד"ה אין עומדין תרס"ז (המשך תרס"ו ע' תעז [תרכט] ואילך).

אך גם בבחי' דעת עליון ידוע לפניו הכל בפרטיות, וכמארז"ל¹¹⁸ בר"ה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון (שנמנים אחד אחד), וכולן נסקרין בסקירה אחת (ואע"פ שעוברין זה אחר זה¹¹⁹), וזהו הענין דהשגחה פרטית על כל פרט ופרט שנמצא למטה, ועד שאמרו רז"ל¹²⁰ עד שלא נוצרה המחשבה בלבו של אדם גלוי וידוע לפניו ית', אלא שזהו בדרך גלוי וידוע לפניו, שאינו מתלבש כלל בידיעה זו, רק שהוא ידוע מאליו וממילא. ובזה מתרץ רבינו הזקן¹²¹ מה שלכאורה הידיעה שמבין מחשבת כל הנבראים הוא למעלה כמו מחשבות זרות ודברי הבאי, כיון שאין זו בחי' התלבשות המחשבה כלל, כי אם שהוא בדרך גלוי וידוע, בדרך ממילא, כמו שלגבי יוסף לא היו מבלבלים המחשבות מדברי העולם.

ומוסיף שם, שמצינו כן אצל נשיאי ישראל גם בדורות שלאח"ז, שזהו שפעל הבעש"ט ז"ל שאף שהי' למטה בעוה"ז הגשמי, לא יהי' לו שום סתירה כלל להיות ג"כ בעולמות העליונים. וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי¹²² מה שהבעש"ט התפלל כמה תפלות שיוכל להשיב לשואלו דבר בעת עליית נשמתו כו', והיינו, דעם היות שכדי להשיב לשואלו בעניני עוה"ז צריך להשיב לפי פרטי השאלה והשואל, מ"מ, בשעת מעשה עומד הוא בעבודתו ובמדריגתו כמו בעולם העליון. ומסיים שם, שבליל ש"ק הי' הבעש"ט ב' שלישי למעלה ושליש א' למטה, ובשאר ימי החול בהיפוך (שליש א' למעלה וב' שלישי למטה). והיינו, שעליו זה שעניני החול לא בילבלו אותו מעבודתו, אינו מצד מעלת השבת, אלא מצד ענינו הוא, שלכן מסיים שעד"ז הי' גם בשאר ימות החול, כמו שלגבי יוסף לא היו מבלבלים המחשבות מדברי העולם, והיינו, לפי שהוא ע"ד הענין דגלוי וידוע, ועד"ז בצדיקים שדומים לבוראם³², שלכן גם כאשר משיב לפי פרטי הענין והשואל, אינו מתפעל ואינו משתנה כו'.

ח) וממשיך בהמאמר, שהטעם לכך שהאור המחי' אין בו שום שינוי והתפעלות כלל, הוא, "לפי שאינו מתערב". והענין בזה, דהנה, ריחוק הערך והשייכות בין האו"א"ס להמטה מטה, אינו טעם מספיק שלא יתפעל ולא ישתנה, וראי' לדבר מהתלבשות הנשמה בגוף, שלמרות ריחוק הערך שביניהם להיותם הפכים, והתקשרותם אינה אלא

(118) מאמרי אדה"ז תקס"ה שבהערה 105. וראה גם תו"ח, אוה"ת וסה"מ שם.
(119) תו"ח שם רמט, ג. וראה גם מאמרי אדה"ז, אוה"ת וסה"מ שם.
(120) תו"ח שם רמט, ג. וראה גם מאמרי אדה"ז, אוה"ת וסה"מ שם.

(118) ר"ה יח, א.
(119) פרש"י שם.
(120) ב"ר פ"ט, ג.

אלקים, והיינו, ששם אלקים (בגימטריא הטבע⁶⁶) נקרא מגן על שם הוי"ו⁶⁷, ולכן נקרא בשם כנים, מלשון כינוי, שהכינוי בא במקום השם והוא איבוד השם (כמובא בתשובת מהרי"ק⁶⁸), וכפירוש הרב המגיד⁶⁹ בענין נגד שמא אבד שמה⁷⁰, שכדי להיות נגד שמא, כמארז"ל⁷¹ הלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה (עד למטה מטה בעולמות התחתונים) לקנות לו שם, הרי זה ע"י אבד שמה, היינו, שנאבד השם ונשאר רק כינוי. ונמצא, ש(ביצי) כנים מורה על ענין הקליפותי, שגם שם נמשך האור והחיות האלקי. ועד"ד מארז"ל⁷³ אין עוד מלבדו⁵³, ואפילו כשפים.

ה) והנה נתבאר לעיל שההמשכה למטה מטה כוללת גם הענינים שהם למטה מהקליפות, דהיינו מי שעובר על רצון הבורא. וזהו מה שממשיך בהמאמר: "וכמ"ש אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך", שהרי ענין השאול הוא העונש לעוברי רצונוי, ועד"ז ואציעה שאול הנך, שגם שם ישנו אור א"ס. והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בשער הציצית⁷⁹ מ"ש אם אסק שמים ואציעה שאול שניהם יחד, שכשם שאם אסק שמים שם אתה, כמו כן אציעה שאול הנך, אתה ממש, כמו שנמצא בשמים י. וכפי שמבאר בארוכה, שזה לעומת זה עשה האלקים⁸⁰,

יב) ולכן במצרים הי' מכת כנים, כי מיני' ובי' אבא לשדי' בי' נרגא⁷², ועי"ז הי' יכול להיות יצי"מ, שהו"ע היציאה ממצרים וגבולים.

יג) ולכן נברא השאול ביום שני, שבו נבראת מחלוקת⁷⁴, משא"כ ביום ראשון שנקרא יום אחד⁷⁵, לפי שהי' הקב"ה יחיד בעולמו⁷⁶. וזהו גם ענינו של יוהכ"פ, כמארז"ל⁷⁷ יום אחד זה יום הכפורים, והיינו, לפי שביוהכ"פ אין השטן שולט⁷⁸.

יד) והיינו, דכשם שאו"א"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין

(66) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב.
ר"ה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא,
ב). שלי"ה פט, א. א. קפט, א. שח, ב. שו"ת חכם
צבי סי"ח. תניא שעהיוה"א רפ"ו. לקו"ת פ'
ראה כב, ריש ע"ג.
(67) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיוה"א
פ"ד. אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ.
(68) שרש קסב.
(69) לקוטי אמרים סימן רב. אור תורה
סימן שצ.
(70) אבות פ"א מ"ג.

(71) קה"ר פ"ו, א (ב).
(72) סנהדרין לט, ב. הובא בתניא פל"א.
(73) חולין ז, ב.
(74) ב"ר פ"ד, ו.
(75) בראשית א, ה.
(76) פרש"י עה"פ (מב"ר פ"ג, ח).
(77) ב"ר שם.
(78) יומא כ, א.
(79) פכ"ב"כג.
(80) קהלת ז, יד.

ולכן כשם שבתכלית העילוי דקדושה (שזהו"ע קרני ראמים ברוחניות) ישנו ענין שערות הזקן דלמעלה⁸¹, כמ"ש⁸² ועתיק יומין יתיב לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקא (שהו"ע הטלית וחוטי הציצית⁸³), שזה מורה על גודל ועילוי האור שלמעלה (שזהו עומק רום), שמצד עוצם מעלתו אין בכח לקבלו אלא ע"י צמצומים, שזהו הצמצום שע"י הפסק הגולגולת שלאח"ז נעשית צמיחת השערות, הנה כמו"כ גם בלעו"ז, שבשערהא אחידן⁸⁴, והיינו, שבמקום שהמשכת אלקות היא בצמצום, הנה כאשר ישנו צמצום נוסף שהו"ע השערות, אזי יש אחיזה ותפיסא ויניקה ללעו"ז. וזהו שמצינו ששער באשה ערוה⁸⁵, משא"כ בנויר כתיב⁸⁶ קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו, והיינו, לפי ששערות דנזיר הם מבחי' שערות דקדושה, משא"כ כאשר השערות הם במקום שיש צמצומים ודינים, אזי נמשך מהם יניקה ללעו"ז (שזהו עומק תחת, שאול). אך עז"נ ואציעה שאול הנך, וכפי שאמר יונה מבטן שאול שועתי⁸⁷, היינו, שגם מתוך השאול מכיר (דערהערט ער) אלקות⁸⁸, ויתירה מזה, כמ"ש⁸⁹ מוריד שאול ויעל, כמבואר שם שירידה זו היא לצורך עלי', והעלי' (ויעל) היא לפי ערך הירידה (מוריד), והיינו, שמהעונש דמוריד שאול גופא מוכן תכלית העילוי שנעשה על ידו, שהרי ידוע⁹⁰ שעונשי התורה אינם לשם עונש בעלמא ח"ו, שהרי התורה היא תורת חסד, וא"כ, גם העונש שבתורה הו"ע של חסד, שתכליתו הוא שיתתקן ויחזור למוטב, ועד כדי כך הוא

תכלית, כמו"כ גם בעבודת האדם, יש מצב דאם אסק שמים שם אתה (ע"ד למעלה עד אין קץ), ויש מצב דאציעה שאול הנך (ע"ד למטה עד אין תכלית).

(טו) אלא, שענין השאול אצל יונה לא הי' ענין בלתי רצוי שנעשה על ידו, ואדרבה, ענין זה הי' מצד ציווי ה' להדג שיבלענו כדי שלא יטבע במי הים⁸⁸, ולכן אין זה חידוש כ"כ שגם מתוך השאול ה"ה מכיר אלקות. ועיקר החידוש הוא שגם כאשר אציעה שאול, היינו, שהאדם מצד עצמו יורד לשאול ע"י החטא כו', מ"מ, הנך.

(81) ראה לקו"ת אמור לא, ד ואילך. (86) נשא ו, ה.
 (82) דניאל ז, ט. (87) יונה ב, ג.
 (83) המ"צ להצ"צ קד, סע"ב ואילך. ובכ"מ. (88) מצו"ד שם, א.
 (84) ראה גם לקו"ת ר"פ קרח. (89) שמואל-א ב, ו.
 (85) זח"ג ס, ב. (90) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 71. ובכ"מ.
 (86) ברכות כד, א. (87) ד ואילך.
 (88) סע"א ואילך. (89) זח"ג ס, ב.
 (90) עירובין יג, ב.

ז) ויש להוסיף, שענין זה שבאצילות לא שייך שינוי והתפעלות, מצינו גם בנוגע להנהגה בפועל. דהנה, ידוע החילוק שבין יוסף להשבטים¹⁰⁵, שביוסף כתיב¹⁰⁶ ויבוא הביתה לעשות מלאכתו, למיבדק בכתבי חושבני¹⁰⁷, ואח"כ נעשה משנה למלך¹⁰⁸, ועד שבלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים¹⁰⁹, ואעפ"כ עמד על עמדו בעבודת ה' בדרגת העבודה שבעולם האצילות. ואילו השבטים, עליהם נאמר¹¹⁰ והם לא הכירוהו, שמצד מעמדם של השבטים בעבודת הבורא באופן שרועי צאן היו עבדיך¹¹¹, שהיו בהתבודדות מחוץ לעיר, כדי שעניני העיר לא יבלבלו אותם לעבודת הבורא, לא היתה להם הכרה באופן עבודתו של יוסף, שבהיותו במעמד ומצב שעל ידו נעשים כל פרטי הענינים דארץ מצרים, ערות הארץ¹¹², היתה עבודתו כאופן העבודה בעולם האצילות. וטעם הדבר, לפי שדרגת השבטים היא בעולם הבריאה, ואילו דרגתו של יוסף היא בעולם האצילות (כמבואר בארוכה בתו"א¹¹³), וזהו שאמר יוסף לאחיו התחת אלקים אני¹¹⁴, פי', הרי אני למעלה מבחי' שם אלקים, מלכות דאצילות (המקור דעולמות ב"ע), ולא תחת שם אלקים כמו אתם. וכיון שיוסף הי' מבחי' האצילות, לכן לא היתה המחשבה מדברי העולם מבלבלת אותו כלל, כפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש¹¹⁵.

ובזה מבאר¹¹⁶ גם לשון רז"ל¹¹⁷ גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם, ידוע דייקא, שידוע לפניו ממילא ואינו בבחי' התלבשות בבחי' המחשבה. ומבאר שזהו מ"ש הרמב"ם⁹⁹ הוא הידוע והוא הידוע, דהנה, יש ב' בחי' בענין הדעת שלמעלה, דעת תחתון ודעת עליון. דעת תחתון הוא באופן שהוא הידוע, שהוא באופן של התלבשות כביכול, ומצד זה יש שינוי בין קודם הידיעה בשעת הידיעה ולאחרי הידיעה. ודעת עליון הוא באופן שהוא הידוע, היינו שידוע לפניו ממילא, לא בבחי' התלבשות.

(105) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קצב ואילך. תו"ח ויחי רמג, ב ואילך. אוה"ת מקץ כרך ו תתשב, א ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' סג ואילך. עזר"ת ע' קג ואילך. תרפ"ח ע' כג ואילך.
 (106) וישב לט, יא.
 (107) תרגום אונקלוס עה"פ.
 (108) ראה מקץ מא, מ. שם, מג. פרקי דר"א פי"א.
 (109) מקץ שם, מד.
 (110) שם מב, ח.
 (111) ויגש מז, ג.
 (112) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד (בסופו).
 (113) קג, סע"א ואילך.
 (114) ויחי נ, יט.
 (115) סה"מ תרכ"ז ס"ע חצר ואילך [ע' שכג].
 (116) שם ע' חצר [שכב].
 (117) עירובין יג, ב.

העילוי, שבשביל זה כדאי אפילו הענין דמוריד שאול (שזהו למטה יותר מענין הקליפה, כנ"ל), כמארו"ל⁹¹ מוטב דלידייני וליתי לעלמא דאתי, וכיון שזהו דין קשה ביותר, הרי מובן מעלת התענוג והטובה שמגיעים אליהם. ומכל זה מובן שאפילו למטה מטה ביותר, עד לאדם הפושע, ופושע בתכלית, שבכח התורה אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה (היינו שע"י עניני קדושה גופא מוסיפים כח בלעו"ז), הנה גם שם ישנו המשכת אווא"ס, שנמשך למטה עד אין תכלית.

1) **וממשיך** בהמאמר: וכ"ז הוא לפי שהאור הוא א"ס בעצם, ע"כ אין סוף ג"כ להתפשטותו, בריבוי המדריגות וההשתל' עד למטה מטה ממש כו', ובכ"מ שהוא נמשך ומתפשט אינו בהתפעלות והשתנות כלל, דאינו כדמיון הנשמה והגוף, והנשמה הרי מתפעלת ממקרי הגוף, אבל האור האלקי המחי' ומהוה אינו מתפעל ואינו משתנה כלל. ומה שיכול להיות שינוי בהאור ע"י ההתלבשות, והיינו מה שהתלבשות פועל איזה שינוי, הוא רק בהחיות שבבחינת כח, וידוע דחיות שהוא בבחי' כח הוא מהכלים דבי"ע, דכלים דבי"ע ה"ה בבחינת מציאות, וכדאיתא באגה"ק הנ"ל דראשית היש הן כלים דבי"ע, ומשו"ז שייך בהם השינוי וההתפעלות, אבל באור המחי' אין בו שום שינוי והתפעלות כלל וכו' (עכ"ל).

10) **והענין** בזה, כפי שמבאר הצמח צדק בארוכה בדרוש שלש שיטות⁹² (בשיטה השני'), שאפילו בכלים דאצילות, הנה אף שנקראים בשם כלים, לא שייך בהם ענין של שינוי. ומבאר זה⁹³ על יסוד ביאור אדמו"ר האמצעי⁹⁴ במאמר הזהר פ' ויצא⁹⁵ שהקב"ה אומר אפילו במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך, דמאנין הם בחי' הכלים, ופי' מאנין דילי הם בחי' הכלים דאצילות, שנקראים מאנין דילי משום דאיהו וחייה וגרמוהי חד⁹⁶, ומאנין דילך הם כלים דבי"ע. וממשיך לכאר שם (וכן הוא גם בביאור ושבתה תקס"ב⁹⁷ (בהביכל בכתי"ק אדמו"ר האמצעי עם הגהות הצמח צדק)), שענין הכלי הוא בחי' גבול וצמצום להגביל ולצמצם את האור, אמנם, למעלה באצילות לא יתכן לומר שהכלי יגביל ממש את האור, שהרי הכל שם בבחי' אלקות, וא"כ אי אפשר לומר

98) לשון הכתוב — ישעי' יד, יד. ספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ב פל"ג. של"ה ג, א. כ, ב. ועוד.
99) ה' יסודי התורה פ"ב ה"י. ה' תשובה פ"ה ה"ה. סוף שמונה פרקים להרמב"ם.
100) פיוט יגדל — ע"פ פיה"מ להרמב"ם
91) סנהדרין פרק חלק — היסוד השלישי. (101) ח"א רפ"ח.
102) המשך חייב אדם לברך תרל"ח פ"ל-לא (סה"מ תרל"ח ע' קסו ואילך).
103) ישעי' מה, ז.
104) תהלים ה, ה. לקו"ת במדבר ג, ג ואילך.
95) קמח, ב.
96) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).
97) מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפח ואילך.
91) חגיגה טו, ב.
92) נדפס באוה"ת ענינים ע' רנח ואילך.
93) פ"י ואילך (ע' רעג ואילך).
94) ביאורו"ז קלד, ד (מו, ג) ואילך.
95) קמח, ב.
96) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).
97) מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפח ואילך.